

DIPLOMITYÖ LIKKUMISYMPÄRISTÖ KOHTAAMISPAIKKANA

TAMPEREEN TEKNILLINEN YLIOPISTO

LAURA KRONBERG

TARKASTAJA: PROFESSORI HANNU TIKKA

24.3.2010

Summary

My diploma work consists of a sport and recreation facility to Angered, a suburb of Gothenburg, Sweden. My work is based on a competition task, announced in the spring of 2009. The competition was an invited competition for six Swedish offices and was ended in the fall of 2009. A large number of the inhabitants of the suburb are of foreign origin and the suburb has lots of social problems. One of the goals in this work has been to create a high-profile building that will help in rebuilding the suburb's public image.

Another personal goal for me has been to design a building and an environment where people enjoy spending time and doing sport. A sport facility as a place for spending leisure time offers diverse and positive stimuli and will hopefully introduce new individuals to the world of sports. Meeting new people and getting to know them and their culture may also be easier on the sports field than in other circumstances.

The main idea for the buildings architecture grows from the site where it is situated. The nature in the area is diverse and varying. The buildings roof design mimics the undulating landscape. The roof consists of differently sized roof slabs, undulating with different magnitude, creating light openings between each other and thereby allowing light to enter the centre of the building.

On the competition site lies an old sports hall that is also to be integrated into the new uniform complex.

The different functions of the building have been placed according to the demands of each function. All functions are joined together by a piazza on which there are numerous different meeting points for the users of the complex. The piazza is the heart of the building where people can come together even outside the sporting activities.

Tiivistelmä

Diplomityönäni olen suunnitellut liikunta- ja kohtaamiskeskuksen Ruotsissa Göteborgissa sijaitsevalle paikkakunnalle, Angerediin. Tehtävänantoni on ollut kilpailuohjelma, joka julkistettiin keväällä 2009. Kilpailu oli kutsukilpailu kuudelle ruotsalaiselle toimistolle ja kilpailu ratkaistiin syksyllä 2009.

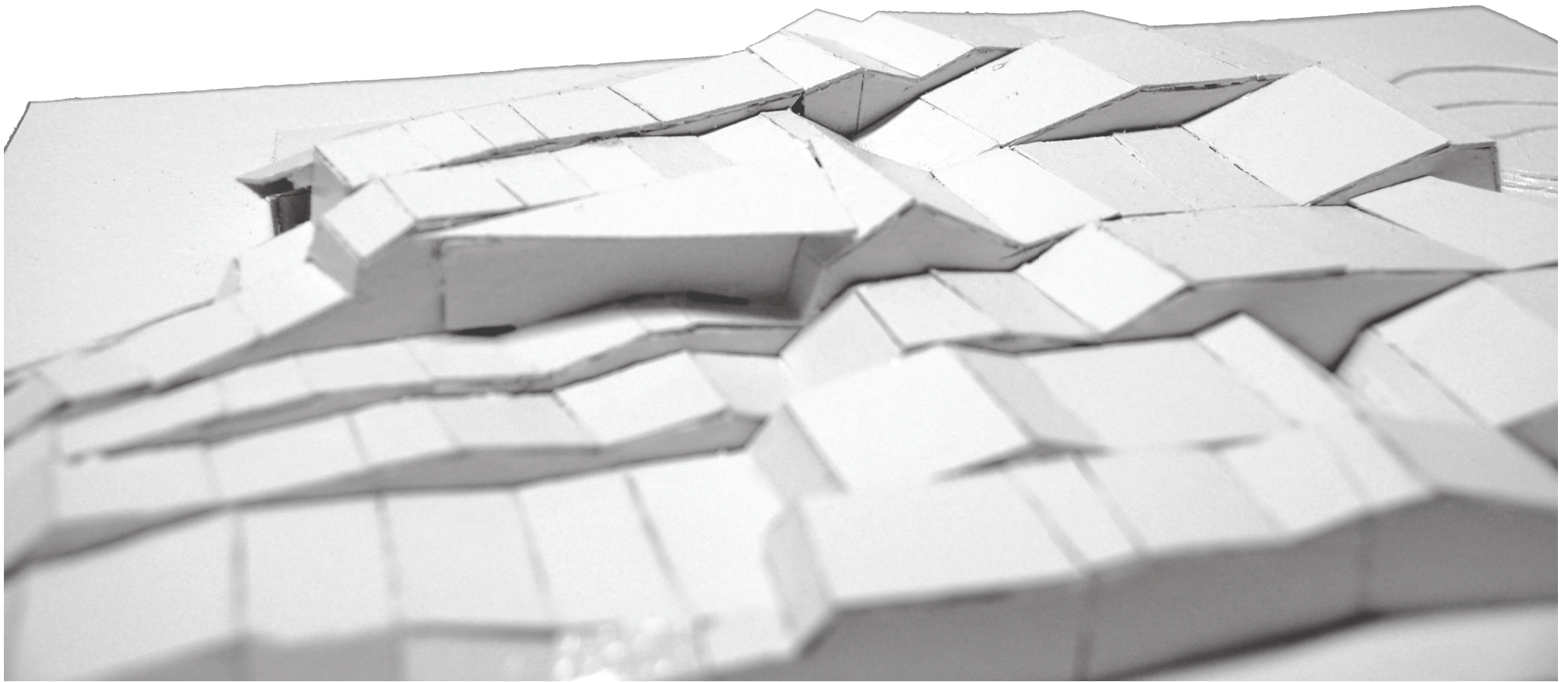
Paikkakunnan väestöstä iso osa on maahanmuuttajataustaisia ja siellä on paljon sosiaalisia ongelmia. Työn yhtenä tavoitteena on ollut luoda profiilirakennus, joka parantaa paikkakunnan imagoa.

Toisena, henkilökohtaisena, tavoitteenani on ollut suunnitella rakennus ja ympäristö, jonne on mukava tulla viettämään aikaa ja harrastamaan liikuntaa. Liikuntakeskus ajanviettopaikkana tarjoaa monipuolisia ja positiivisia virikkeitä ja voi tuoda uusia harrastajia liikunnan pariin. Kohtaaminen ja tutustuminen uusiin ihmisiin ja kulttuureihin liikunnan kentällä voi olla myös helpompaa kuin muissa yhteyksissä.

Arkkitehtuurini idea kumpuaa paikasta, johon uudisrakennus on sijoitettu. Alueen luonto on vaihtelevaa ja moninaista. Uuden rakennuksen kattomaailma jäljittelee luonnon poukkoilevaa maastoa. Katto koostuu vierekkäin olevista taipuilevista lappeista, joiden väliin jäävistä aukoista tulee valoa myös rakennuksen keskelle.

Tontilla, johon uudisrakennus on sijoitettu, sijaitsee myös urheiluhalli. Urheiluhalli on otettu liikuntarakennuksen yhdeksi osaksi ja koko rakennuksesta on tehty yksi kokonaisuus.

Toiminnot ovat sijoitettu rakennuksessa niille parhaiten soveltuville paikoille. Kaikkia toimintoja yhdistää piazza, jonka varrella on useita eri kohtaamispaikkoja. Piazza on rakennuksen ydin, jossa ihmiset voivat tavata toisiaan myös muuten kuin liikunnallisten aktiviteettien parissa.

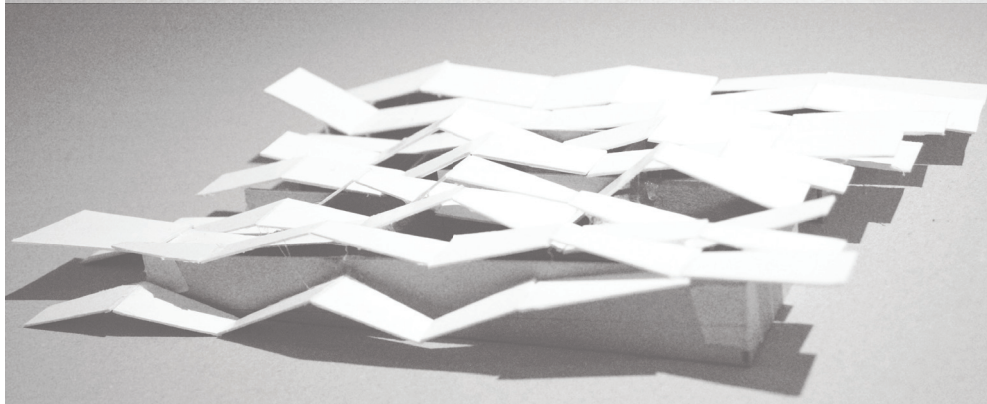
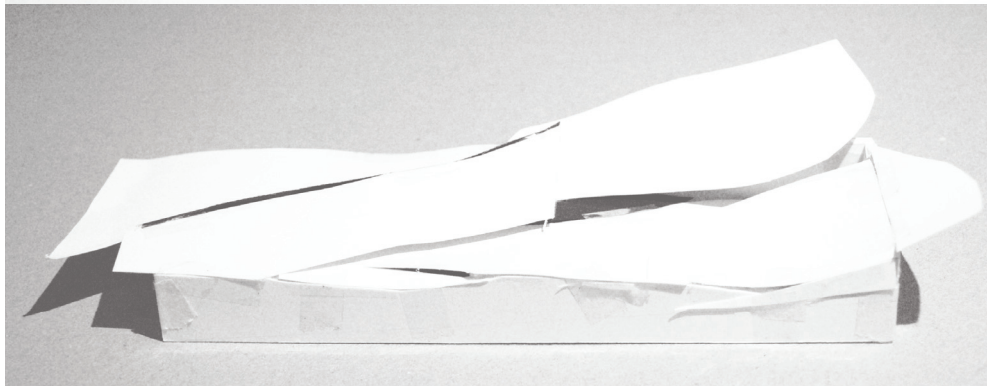
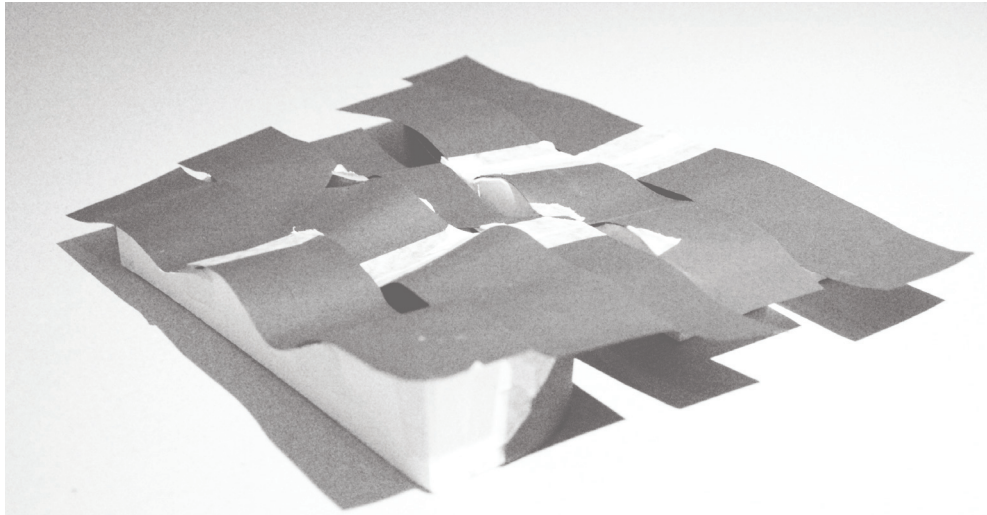
Kuva massamallista

1. Alkusanat

Arkkitehtuuriopintojeni varhaisesta vaiheesta lähtien olen suunnitellut tekeväni diplomityönäni liikuntarakennuksen. Koska olen harrastanut liikuntaa aina, koin aiheen itselleni läheiseksi. Ruotsissa järjestettiin keväällä 2009 Bad- och isanläggning –suunnittelukilpailu kuudelle paikalliselle kilpailuun kutsutulle toimistolle. Kilpailunjärjestäjätaholta sain kilpailuun osallistuneille lähetetyt lähtömateriaalit käyttööni.

Työni keskeinen idea perustuu omaan elämään. Pimeinä syksy- ja talvi-iltoina jokailtaisiin harjoituksiin lähteminen oli usein vaivalloista ja vaati ponnisteluja. Kylmässä, sateisessa tai pimeässä säässä ei ulkona näkynyt moniakaan muita ihmisiä. Kuitenkin urheiluhalliin saapuessa ei ankeista sääolosuhteista ollut tietoaakaan. Ihmiset hikoilivat ja juoksivat innoissaan pallon tai muun pelivälineen perässä. Liikuntakeskus tarjoaa iloisia kohtaamisia ihmisille, kun ulkona toisten satunnainen kohtaaminen on lähes mahdotonta. Teini-ikäisenä meidän oli tapana kuluttaa aikaa kentän laidalla, vaikka oma harjoitusvuoro ei olisi heti alkanutkaan. Näiden iloisten kohtaamisten ja positiivisten muistojen ansiosta, olen viettänyt urheiluhalleissa paljon aikaa.

Diplomityöni "Liikkumisympäristö kohtaamispaikkana" on ajanviettopaikka vaihtoehtona ostoskeskuksille tai rautatieasemalle. Tavoitteenani on luoda paikka, joka on yhtä aikaa sekä ympäristönä miellyttävä, että erilaisiin toimintoihin aktivoiva. Uskon, että positiivisia ja liikunnallisia virikkeitä tarjoavassa ympäristössä oleskelu kannustaa ihmisiä myös kokeilemaan liikunnallisia aktiviteetteja herkemmin, kuin oleskelu vähemmän aktivoivassa ympäristössä.

Malliharjoitelmia katonlappeiden ko'oista ja muodoista aikajärjestyksessä

DIPLOMITYO LIKKUMISYMPARISTO
KOITTAAMISPAIKKANA

Sisällysluettelo:

1. Alkusanat

2. Johdanto

3. Historia

Kylpemisen historiaa

Kylpylöiden historiaa Ruotsissa

Uimalaitosten kehittyminen Suomessa

Ensimmäiset jäähallit Suomessa ja Ruotsissa

Kuntoliikuntarakennusten kehitys

4. Uimahalli liikuntapaikkana

5. Liikuntapaikan merkitys

6. Tilaohjelma ja kuvaus kilpailusta

7. Työn analysointi

Paikka, Angered

Angeredin asukkaat

Angeredin historia

Luonto

Rakennuksen massoittelu ja toimintojen sijainnit

Liikenne

Kuvaus tilojen toiminnoista ja niiden erityispiirteistä

Rakenneperiaate

Julkisivumateriaali

Valon suhde liikuntapaikkaan

8. Kilpailuun osallistuneet työt

9. Yhteenveto

10. Lähdeluettelo

11. Liitetiedostot

"Liikunta on ainoa terveystottumus, jolla on johdonmukaisia yhteyksiä hyvinvointikokemuksiin. Liikunta vähentää epämieluisia ruumiintunteuksia ja tuottaa mielihyvän, virkistymisen ja rentoutumisen elämyksiä liikuntakerran aikana. Liikunnan säännöllinen harrastaminen liittyy tavallista vähäisempään masennusoireiluun, mikä on osoitettu väestötasolla. Liikunta on turvallinen hoito, sillä kullekin yksilölle oikein mitoitettulla liikunnalla ei ole haittavaikutuksia." (Fogelholm&Vuori 2006.)

Näkymäkuva diplomityön sisäänkäynnistä

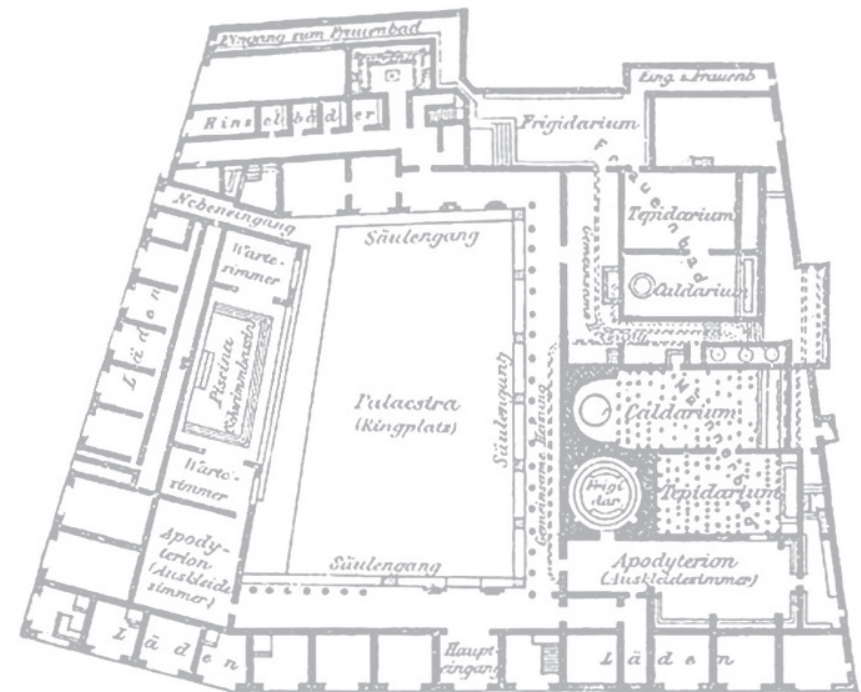
DIPLOMITYO LIIKKUMISYMPARISSA
KOULUTAMISPAIKKANA

2. Johdanto

Diplomityönäni olen suunnitellut liikunta- ja kohtaamiskeskuksen Ruotsiin Göteborgin kaupungissa sijaitsevaan Angerediin. Kirjallisessa työssäni tuon esille lähtökohtani rakennuksen suunnitteluun ja alkuideaan. Historiakatsauksessa käy ilmi, että kylpylät ovat jo antiikin Roomassa olleet virkistytymisen lisäksi kohtaamispaikkoja kaupunkilaisille. Omassa työssäni olen lähtenyt ajatuksesta, että ihmiset voivat tulla liikuntakeskukseen myös viettämään aikaansa ja seuraamaan liikunnan iloa. Keating & Krumholzin (2000) elinpiiriteorian mukaan ihmisten käyttäytymiseen pystyy myötävaikuttamaan muokkaamalla ympäristöä toivomansa käyttäytymisen mukaan. Angeredin asukkaista suuri osa on maahanmuuttajataustaisia, jonka seurauksena paikkakunnalla on ollut paljon sosiaalisia ongelmia. Uskon, että uusi, viihtyisä ja liikunnallinen kohtaamispaikka on juuri sen kaltaista ympäristön muokkaamista, minkä seurauksena alueen asukkaiden arkirutiineihin voidaan vaikuttaa ja näin ollen lisäämään positiivisia kohtaamisia alueella. Samalla uusi rakennus kannustaa virkistävällä tavalla uusia ihmisiä liikunnan pariin.

3. Historiaa

Olen tässä historiakatsauksessani paneutunut ainoastaan kuntoliikuntalaitosten kehitykseen. Mielestäni kilpailuareenojen ja suurten stadionien rakentamistavoitteet ja lähtökohdat ovat olleet täysin päinvastaisia kuntoliikuntarakennusten suunnitteluun verrattuna. Urheilutapahtumat ovat kautta aikojen olleet poliittisia ja kaupallisia tapahtumia, joissa mahtipontisten areenoiden toteutuksella on pyritty muodostamaan tiettyä sillä hetkellä tavoiteltua kuvaa maasta ja sen asenteista. Jättäessäni tämän osion käsittelemättä tiedostan, että suurtapahtumat vaikuttavat aina myös pienemmässä mittakaavassa ihmisten arkeen. Menestys jossakin lajissa lisää aina harrastajien määrää, joka taas osaltaan näkyy ko. lajin määrärahojen kasvuna ja jälleen uusien liikuntapaikkojen tarpeena.

Plan der Thermen zu Pompeji.

Pompeijin termien (roomalaisen kylpylän) pohjapiirustus. (Kuva:Meyers, 1888).

Kylpemisen historiaa:

Ensimmäinen kylpypaikka oli todennäköisesti Eufrat ja Tigris jokien välisellä alueella nykyisessä Turkissa noin 6000 vuotta sitten (Wikenståhl 2009). Jättimäiset kylpylaitokset olivat osa muinaisten roomalaisten elämää, joissa he hoitivat terveyttään, kuntoa ja tapasivat muita ihmisiä. Roomalaisten kylpylöiden edeltäjiä olivat kreikkalaisten julkiset kylpylät (*balaneion*) sekä henkisiä ja ruumiillisia harjoituksia varten rakennetut gymnasiumit. Ensimmäiset kylpylaitokset on rakennettu noin 100 eaa. (Heikura 2003.) Japanin kylpylähistoria alkoi vuonna 538, jolloin buddhismi tuotiin maahan. Temppeleihin rakennettiin kylpylöitä Buddhan sanojen "Kylpeminen parantaa seitsemän sairautta ja tuo seitsemän onnea" innoittamana. (Riekkinen 2004.) Syyriassa 700-luvulla kylpyläkulttuuri valloitti islamilaista maailmaa. Kylpylöitä rakennettiin moskeijoiden yhteyteen ja peseytymisestä tuli rituaali, joka toteutettiin ennen rukoushetken alkamista. (Wikenståhl 2009.)

Keskiajalla kylpylöiden ja saunojen pito-oikeus annettiin useimmiten luostareille. Kylpylämaksut tuottivat hyvin rahaa kirkolle ja ihmisiä kannustettiin kylpemiseen. Myöhäiskeskiajalla myös muut kuin luostarilaitokset saivat kylpytalojen pito-oikeuden, jolloin kylpemisestä tuli entistä suositumpaa ja rikasta koko Euroopassa. "Nurkkasaunoja" oli joka kaupungissa useita. 1500-luvun alussa saunomista alettiin kieltää useista syistä suuremmissa kaupungeissa. Siellä levisivät kulkutaudit ja saunan lämmittämiseen tarvittavat polttopuut alkoivat vähetä. Häviäminen oli hidasta ja se kesti noin 200 vuotta. Saunomiskulttuuri kuitenkin pysyi voimissaan pienissä kylissä, Alppien laaksoissa, Pohjolan perukoilla ja Venäjällä. 1700-luvun alusta saunasta tuli yhä enemmän pohjoismainen käsite samalla kun se hävisi Keski- ja Etelä-Euroopasta. (Vuorenjuuri 1967.)

Kylpylöiden historiaa Ruotsissa:

Keskiajalla Suomi ja Ruotsi kuuluivat Euroopan saunakulttuurin suuralueeseen, sillä saunomien oli samanlaista kaikkialla. Saunoja ja julkisia kylpytaloja on ollut Ruotsissa näin ollen jo keskiajalta lähtien. Ensimmäisten kylpytalojen perustaminen on todennäköisesti lähtöisin viikingeiltä. On mahdotonta silti jäljittää viikinkien saunakulttuurin alkulähteitä. Saunalla eli hikoilukylvyllä ei todennäköisesti ole yhteistä alkukotia, vaan saunakulttuureita on syntynyt itsenäisesti eri alueille ja eri aikoina.

Kylpytalot kuitenkin kiellettiin Ruotsissakin 1700-luvun alkupuolella, sillä ne olivat kehittyneet ilitaloiksi ja niissä levisi sukupuolitauteja. Samaan aikaan, kun korttelikohtaiset kylpytalot kiellettiin, levisivät Ruotsin rannikkopaikkakunnilla nk. suolakylpylät (Saltbad). Kylmäkylpyä pidettiin terveellisenä ja parantavana hoitona. Rannikolla sijaitseviin kylpylöihin pumpattiin kylmä vesi merestä. Ensimmäinen saltbad perustettiin Gustafsbergiin. (Kraepelin-Strid 2006.)

1800-luvun alussa Euroopassa alettiin propagoida uimataidon puolesta. Uimataidon ajateltiin vähentävän hukkumiskuolemia ja uimista pidettiin myös hyvänä liikuntamuotona, joka kohottaisi kansalaisten kuntoa. Uimataidosta saatavien etujen johdosta, alettiin Ruotsissa perustaa uintiseuroja uimataidon opettamista varten. Ensimmäinen oli Uppsala simsällskap 1796, seuraavana tuli Karlfors simsällskap Värmlandissa ja sen jälkeen Lund 1823, Lindköping 1824 ja Tukholma 1827. (Kraepelin-Strid 2006.)

Ensimmäinen kansan kylpylä perustettiin Englantiin Liverpooliin 1842, siellä oli monia kylpyammeita ja peseytymislaitos. Ruotsissa kylpylaitoksen kehityksen puolestapuhuja oli Carl Curman. Hänen mukaansa oli tärkeää taata kansalaisille mahdollisuus säännölliseen kylpemiseen. Hänen näkemyksen mukaan lämminkylpytalo oli enemmän kuin vain paikka peseytymiseen. Sen kuului tarjota myös palveluita kuten kylpemistä, kuntoilua ja hierontaa ja tilojen kuului olla valoisia, ilmavia ja miellyttäviä. Vuonna 1868 rakennettiin Tukholmaan Stora Badhuset ja vuonna 1885 Sturebadet, jotta työläiset voivat kylpeä säännöllisesti monta kertaa viikossa. Sturebadetia laajennettiin vuonna 1902, jolloin sinne rakennettiin uima-allas. (Kraepelin-Strid 2006.)

Kylpylaitoksia rakennettiin useita ympäri Ruotsia Professori Curmanin oppien mukaan. Kylpylöissä oli kylpyammeita, pieniä uima-altaita ja saunoja. Kylpylöiden hyödyt olivat ennen kaikkea lääketieteellisiä, hygieenisiä ja sosiaalisia. Vanhat kylpylät, jotka rakennettiin aivan kaupunkien keskustaan, ovat merkittävä lisä kaupunkien kaupunkikuvassa. (Kraepelin-Strid 2006.)

1920-luvulla tapahtui merkittävä käänne kylpylärakentamisessa. Pelkästään peseytymistarkoituksiin rakennettuja kylpylöitä ei enää tarvittu, sillä uusiin ja suurempiin asuntoihin oli mahdollista rakentaa kylpyammeita ja ihmiset pystyivät peseytymään myös kotonaan. Vanhoihin kylpylöihin alettiin rakentaa suurempia vähintään 25m pitkiä uima-altaita, ja kylpylät muuttuivat enemmän meidän tuntemiksi uimahalleiksi. (Kraepelin-Strid 2006.)

(MTV3-STT) Yrjönkadun uimahalli

Helsingin uimastadion (Kuva: Heikki Havas/SRM)

Uimalaitosten kehitys Suomessa:

Suomen ensimmäinen uimahalli rakennettiin Helsinkiin Yrjönkadulle 1928. Se oli vuosikymmeniä Suomen ainoa julkisessa käytössä ollut uimahalli. (Liikuntavirasto 2010.)

Uimastadionia alettiin rakentaa Helsinkiin vuoden 1940 olympialaisia varten. Sodan vuoksi olympialaisia ei sinä vuonna kuitenkaan pidetty, mutta uimastadion oli käytössä vuoden 1952 olympialaisissa. Uimastadionin suunnitteli arkkitehti Jorma Järvi. Rakennustyöt kestivät sodan vuoksi kauan, ja uimastadion oli kokonaan valmis vasta vuonna 1947. (Nyström 2008.)

Uimastadionin valmistumisen jälkeen uimahalleja alettiin rakentaa muuallekin Suomeen. Alvar Aallon suunnitteleman Jyväskylän uimahallin ensimmäinen osa valmistui vuonna 1955. (Ratschinski 2010.) Pyynikin uimahalli Tampereella otettiin käyttöön 1956. Uimahallin suunnittelijana toimi Harry W. Schreck. (Lyytinen 2003.)

"Tultaessa 1980-luvun jälkipuoliskolle huomattiin Suomessa, että uimahallit alkoivat rapistua, eikä niiden varustelutaso enää vastannut käyttäjien kasvaneita tarpeita ja vaatimuksia. Uimahallirakentamisen painopiste siirrettiin tämän vuoksi uudisrakentamisesta hallien saneeraamiseen. Sekä saneerauksessa että uusien hallien rakentamisessa keskityttiin viihtyvyyden ja monikäyttöisyyden lisäämiseen. Nykyaikaiset kylpymäiset elementit, kuten vesiliukumäet, porealtaat, vesihierontapisteet sekä erityisryhmille tarkoitetut altaat yleistyivät osana varustelua." (Karimäki 1999.)

"Liikunnan yhteiskunnallinen merkitys kasvaa osana sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmää. Selvimmin ja voimakkaimmin nämä odotukset ja vaatimukset kohdistuvat liikuntalaitoksista uimahalleihin. Uimahallien merkitys koko kansan liikuntapaikkana sekä terveys- että erityisliikunnan keskeisenä edellytyksenä tulee ottaa huomioon valtion tukipolitiikassa." (Karimäki 1999.)

Mäkelänrinteen uintikeskus on Helsingin Vallilassa sijaitseva uintikeskus, joka avattiin yleisölle 10. toukokuuta 1999. Uintikeskuksessa on kymmenratainen 50 metrin allas ja se on Suomen suurin ja ainoa kansainvälisten arvokisojen vaatimukset täyttävä uimahalli. Arkikäytössä altaaseen mahtuu kerrallaan 600 uimaria. (HS-Digilehti 1998.)

Kuntoliikuntarakennusten kehitys

Toisen maailmansodan jälkeen kuntoliikunnan suosio alkoi kasvaa. Liikunnan merkitystä korostettiin kouluissa ja tietoisuus liikunnan hyödyistä kasvoi ihmisten keskuudessa. Terveellistä ja urheilullista ihmistä ihannoitiin ja tavoiteltiin. Samaan aikaan myös ihmisten mahdollisuus harrastaa liikunnallisia harrastuksia parani, koska vapaa-ajan määrä lisääntyi ja uusia liikuntapaikkoja alettiin rakentaa kaikille kansalaisille. (Konya 1986.)

Englannissa ollaan oltu edelläkävijöitä urheilurakennusten kehittämisessä. Vuosina 1959-1964 urheilualettiin ottaa entistä vakavammin myös englantilaisissa kouluissa, jonka seurauksena liikuntatuntien sisältöä laajennettiin voimistelusta muihin liikuntalajeihin. Palloiluhalleja alettiin rakentaa kouluihin tai kuplahalleja koulujen lähistölle. Näitä rakennuksia rakentuikin vuosien 1965-1970 aikana Itä-Englantiin nopealla tahdilla. (Perrin 1980.) Uudet sisäliikuntapaikat toivat uudenlaisen mahdollisuuden liikkumiseen maissa, joiden vuodenaikojen vaihtelut olivat voimakkaita ja talvet pimeitä, kylmiä ja sateisia. Sisällä liikkumisesta tuli hyväksyttyä ja suosittua jokapäiväisessä elämässä. (Konya 1986.)

Liikuntahallien suunnittelu kehittyi halleja rakennettaessa. Luonnonvalon käyttö halleissa ja ikkunoiden sijoittelu kehittyivät käyttäjien palautteita kuunnellen. Esimerkiksi sulkapalloa ja tennistä pelatessa valo saattoi häikäistä ja haitata suoritusta. Tämän seurauksena ensimmäinen varsinaisesti urheilun vaatimuksien mukaan suunniteltu urheiluhalli suunniteltiin Kentin yliopistoon. Tätä hallia käytetään edelleen mallina lattia-, seinä- ja kattomuotojen suunnittelussa. (Perrin 1980.)

Vuonna 1967 Englantiin rakennettiin Billingham Forum –liikuntakeskus, joka oli ensimmäinen urheilurakennus, jossa oli sekä uima-, liikunta- ja keilahalli että luistelurata, ja teatteri yhdistettynä samaan rakennukseen. (Perrin 1980.) Uusi keksintö lisäsi rakennuksen tehokkuutta, esimerkiksi pysäköinti, vastaanotto, vartiointi, pukutilat ja hallinto pystyttiin yhdistämään. Toimintoja yhdistämällä käytettiin hallia tasaisemmin ympäri vuoden. Uusia yhdistelmähalleja alettiin rakentaa ja varioida ympäri Eurooppaa. (Konya 1986.) The Karregat Centre, Enidhovenissa, Hollannissa vei ajattelun niinkin pitkälle, että rakennuksessa yhdistyivät lähes kaikki pienen kylän toiminnot kuten: kirjasto, supermarketti, klinikka, ala-aste, pubi, urheiluhalli ja pieniä asuntoja. 70-luvun alkupuolella virkistystavoitteet lisääntyivät ja altaita alettiin käyttää muutenkin kuin vaan ratauintiin. Hall Bletchley oli ensimmäinen keskus, joka perustui pelkästään virkistyskäyttöön. (Perrin 1980.)

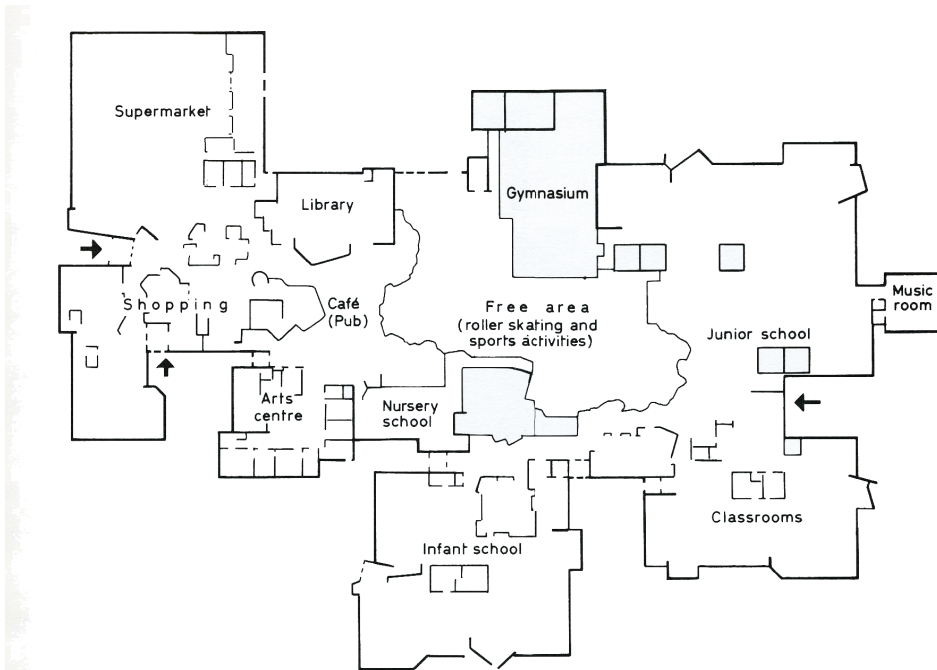
Billingham Forum, Cleveland. (Kuva: John Donat)

Kuntosaliharrastuksen ja aerobickin suosio alkoi kasvaa 70-luvun alusta lähtien Länsi-Euroopassa ja Yhdysvalloissa. 1980-luvun jälkipuolelta lähtien kuntoliikunta on löytänyt yhä uusia sovellutuksia, kuten esimerkiksi aerobickin sovellukset, seinäkiipeily ja vesiliikunnan variaatiot. Kaikki uudet liikumismuodot ovat myös vaatineet uudenlaisen paikan tai rakennuksen liikumisharrastuksen mahdollistamiseksi.

Viime vuosina liikuntapalveluiden tarjoaminen ja mahdollistaminen on laajentunut myös erityisryhmiä, kuten mm. vanhuksia, maahanmuuttajia ja liikuntaesteisiä huomioivampaan suuntaan. Nämä tarpeet ovat vauhdittaneet uusien koko perheelle ja monenlaisille liikkujille suunnattujen urheiluhallien rakentamista. Tällaiset liikuntakeskukset tarjoavat palveluita ihmisille kaikilla eri liikunnan alueilla ja niihin voi myös olla yhdistetty laaja valikoima kulttuuri- ja viihdetoimintoja. Rakennukset ovat ensisijaisesti virkistyskäyttöön ja sosiaalisia kohtaamisia varten suunniteltuja. (Konya 1986.)

Liikuntarakentamisen tulevaisuuden kuvaa on pohdittu Arena 2020-projektissa. (Konya 1986.) Projektin ideana on luoda tila, joka soveltuu monenlaisiin tapahtumiin, mutta on myös aktiivisessa yhteydessä ympäristönsä kanssa. Monikäyttöistä rakennusta voi käyttää rugby-stadionina, jalkapalloareenana tai jopa näyttelykeskuksena. Arena ei olisi vain mykkä halli, vaan se olisi laajempi kokonaisuus ympäristössään, jonka tapahtumat ja vapaa-ajan palvelut toimivat katalysaattorina luoden sykeä lähiympäristöönsä. (Konya 1986.)

Tulevaisuuden vision tavoitteet, jotka ovat yhdistää liikuntapaikka tai -tapahtuma ympäristöön aktiivisesti, ovat osittain myös oman työni tavoitteita. Oman työni lähtökohta on, että uusi liikuntapaikka on ennen kaikkea myös kohtaamispaikka alueen asukkaille. Ajattelen, että luomalla viihtyisän ja miellyttävän ympäristön, pystyn vaikuttamaan ihmisten arkikäyttäytymiseen ja saamaan heidät ottamaan uuden paikan itselleen itsestään selvänä kohtaamispaikkana. Tavoitteena on, että ihmiset ajautuvat uuteen keskuksen ennen kaikkea keskuksen viihtyisyyden ja mukavuuden lähtökohdista. Keskus on paikka, minne voi mennä silloin, kun ei ole mitään tekemistä tai ei keksi minne voisi piipahtaa. Sen sijaan, että oleskelisi ostoskeskuksessa tai rautatieasemalla, voisi oleskella liikuntakeskuksessa. Ajattelen, että ajanvietto kehittävien ja mielekkäiden liikuntamahdollisuuksien keskellä lisää ja kannustaa yksilöä kokeilemaan liikumista.

Pohiapiirustus Karreaat Centre, Eindhoven, Hollanti

Ensimmäiset jäähallit Suomessa ja Ruotsissa

Jääkiekon kotimaana pidetään Kanadaa, sillä siellä lajille luotiin säännöt ja aloitettiin organisoitu kilpailutoiminta. Yleisimmin lajin synty sijoitetaan Montrealiin, jossa McGill yliopiston Football Clubin jäsenet pelasivat näytösottelun 1875. Eurooppaan jääkiekko saapui 1800-luvun lopulla.

Jääkiekko rantautui Ruotsiin 1920. Ruotsin ensimmäinen jääkiekko-ottelu pelattiin vuonna 1922 ja ensimmäinen jäähalli rakennettiin Jönköpingiin vuonna 1958.

Suomen ensimmäinen jäähalli valmistui Tampereen Hakametsään vuonna 1965. Jäähalli toimi kisanäyttämönä, kun Suomi järjesti ensimmäistä kertaa jääkiekon MM-kisat. Jäähallin suunnitteli arkkitehti Jaakko Tähtinen. (Landström 2007.)

4. Uimahalli liikuntapaikkana

Uimahallihankkeen yksi keskeinen ominaisuus verrattuna muihin liikuntalaitoksiin on, että uiminen ja vesiliikunta ovat liikuntamuotoja, jotka sopivat kaikenlaisille ihmisille. ” Koska uimahalli on vain eräs vapaa-ajan virkistys- ja liikuntapalvelu, sen tarjoamat palvelut ovat ainakin osittain korvattavissa muilla vastaavilla palveluilla. Uimahallien tarjoamien palveluiden kalleuden vuoksi ne voitaisiin ajatella korvattavan huokeammilla palveluilla kuten esim. pururatojen rakentamisella. Toimikunta katsoo, että uimahallien tarjoamat palvelut sisältävät kuitenkin sellaisia erityispiirteitä, joita ei ainakaan tällä hetkellä muilla virkistys- ja liikuntapalveluilla voida saavuttaa. Uimahalli on suurimman osan vuodesta parhaiten useimmille ihmisryhmille (lapsille, vanhuksille, nuorille, monille liikuntaesteisille yms.) sopivin virkistys- ja liikuntamuoto.” (Uimahallitoimikunnan mietintö 1977.)

”Suomessa miehet ja naiset käyttävät yhtälailla uimahallia. Kävijöitä on kaikista ikäryhmistä, kuitenkin siten että nuoret aikuiset muodostavat suurimman yksittäisen ryhmän. Kävijät edustavat yhteiskunnan eri sosiaalisia kerrostumia ja monia ammattialoja (Vesänen, Paukkunen ja Olin 1983). Verrattaessa käyttäjäryhmien osuuksia koko Suomen väestöön havaitaan, että opiskelijat ja eläkeläiset ovat erityisen ahkeria uimahallissa kävijöitä (Uimahallien käyttö- ja Saneeraustutkimus 1993). Kun vielä huomioidaan vauvauintimahdollisuus sekä

Hakametsän halli, Kuva YLE kuvanauha, 1965.

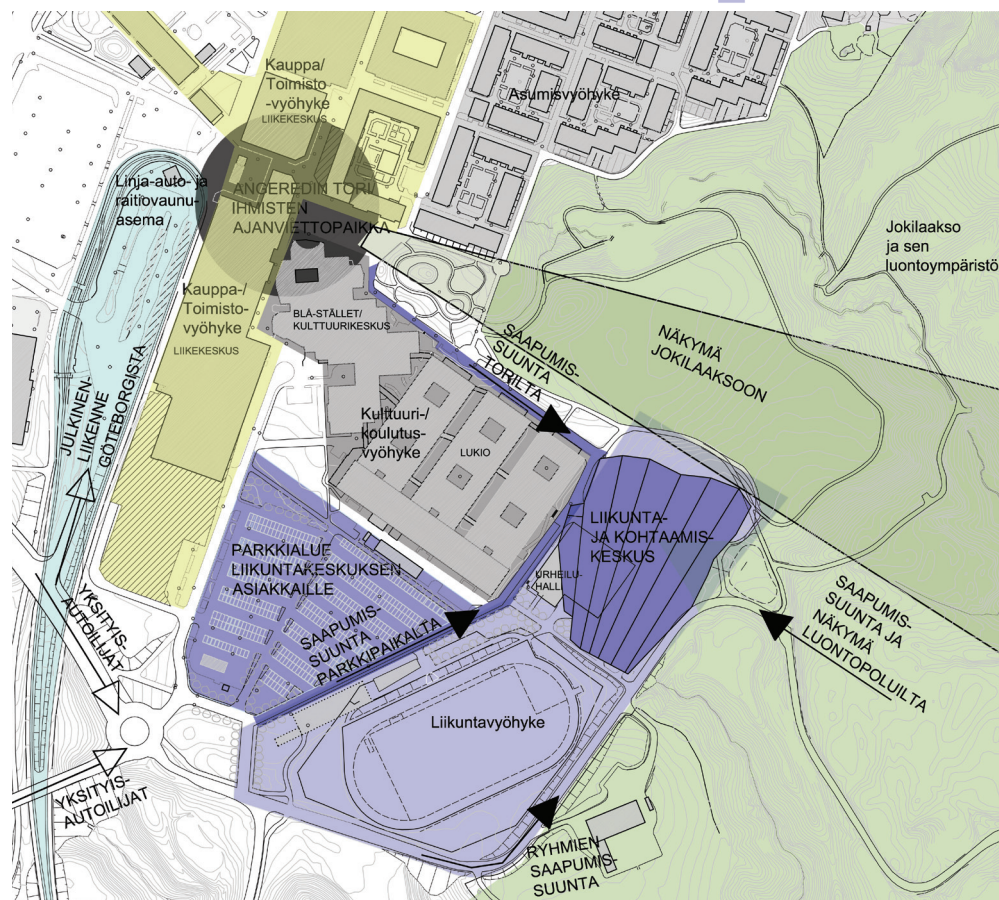
Rosenlund jäähalli, Jönköpinging

Aluepiirustus Angeredista.

Värikentät selvittävät keskustan rakennetta. Mustat nuolet osoittavat saapumissuunnat rakennukseen. Julkisia liikennevälineitä käyttävät saapuvat torin kautta lukion pohjoispuolelta ja yksityis-autoilijat lukion eteläpuolelta. Rakennuksen paikka luontoalueen ja keskustan välissä käy hyvin ilmi aluepiirustuksesta.

- UUSI LIIKUNTAKESKUS
- ASUMINEN
- LIIKENNE
- LUONTO
- PARKKIPAikka
- KULTTUURI JA KOULUTUS
- KAUPPA JA TOIMISTO
- LIIKUNTAVYÖHYKE

lasten ja erityisryhmien enenevä huomioiminen peruskorjausten yhteydessä, on perusteltua kutsua yleistä uimahallia "kaiken kansan" liikuntalaitokseksi, joka palvelee kuntalaisia tämän koko elämänkaaren ajan." (Karimäki 1999.)

Kimmo Suomi on tutkinut teoksessaan (Liikuntapaikat ja Kansalaisten tasa-arvo) kansalaisten tasa-arvoa Suomessa liikuntapaikkojen suhteen. Suomessa on laki, jonka seurauksena maassamme taataan liikuntamahdollisuuksien tasa-arvo koko väestölle. Tutkimuksen eräitä johtopäätöksiä ovat, että uimahallit ovat yksi käytetyimmistä liikuntapaikoista, sillä 70 % väestöstä käyttää niitä aktiivisesti. Kylpylöidenkin käyttö on suosittua, koska 45 % väestöstä käyttää niitä. Haja-asutusalueilla uimahallia käyttää vain 6 % asukkaista, mikä osoittaa suurta uimahallien puutetta haja-asutusalueilla ja keskitettyjä rakenteita suurimpiin keskuksiin. (Suomi 200.)

Hänen mietintönsä mukaan, uimahallien suurimmat ongelmat liittyvät niiden saavutettavuuteen jopa kaupungeissa. Suuruimahallien ja kylpylöiden valtiontuesta tulee pidättäytyä ja lisätä keskusuurten uimahallien rakentamistukea, jotta suurissakin kaupungeissa voidaan tukea hajautettua ja hajasijoitettua uimahallirakentamista. (Suomi 2000.)

"Uimahallin paikallisen sijoittamisen kannalta ensisijaiseksi tekijäksi on mainittu saavutettavuus. Saavutettavuuteen voidaan vaikuttaa kahdella tavalla: 1) halli voidaan sijoittaa mahdollisimman lähelle paikan väestöllistä painopistettä tai 2) halli sijoitetaan hyvien kulkuyhteyksien varrelle. Paras tulos saavutetaan luonnollisesti silloin kun molemmat edellytykset toteutuvat. Erityisesti uimahallien sijoittamisessa tulisi pitää huoli siitä, että uimahalliin on hyvät kevyen ja julkisen liikenteen yhteydet. Uimahallien käyttöä edesauttaa myös se, että koulut ja muut liikuntapalvelut sekä keskustapalvelut ovat mahdollisimman lähellä. (Karimäki 1999.)

Tontin sijainti Angeredissa on hyvin perusteltu. Etäisyys torista ja paikkakunnan keskuksesta on (500m) vähäinen. Rakennus otettaneen helposti käyttöön kuuluessaan nykyiseen keskusta-alueeseen. Keskusta-alue on jakautunut erilaisiin alueisiin toimintojensa puolesta. Urheilurakennustontti on lukion vieressä ja sen toisella reunalla on urheilukenttä ja muita urheilurakennuksia, joten uusi rakennus täydentää hyvin nykyistä liikuntavyöhykettä. Tontin pohjois- ja itäpuolelta alkaa kaunis puisto- ja metsäalue. Rakennuksesta on kauniit näkymät luontoon, vaikka sijainti on aivan kaupungin ytimessä. Lukion läheisyys kannustaa nuoria ottamaan uuden urheilurakennuksen omaksi paikakseen.

Näkymäkuva diplomityön allasosastolta

5. Liikuntapaikan merkitys

Liikuntapaikan merkittävyys kytkeytyy sen käyttöön. Voidaan ajatella, että mitä enemmän käyttäjiä ja mitä laajempia ihmisryhmiä käyttö koskee, sitä merkittävämmästä liikuntapaikasta on kyse. Esimerkiksi määrällisesti arvioitaessa voidaan käyttökerrat suhteuttaa asukaslukuun, jolloin saadaan karkea arvio käytön laajuudesta. (Karimäki 1999.)

Mitä isommasta ja laajempaa ihmisryhmää koskevasta hankkeesta on kysymys, sitä varmemmin kyseessä on hanke, joka jättää jälkensä paikkakunnan ihmisten arkielämään, oli sitten päätöksenteossa mukana ollut valtuutettu, suunnittelua ohjannut virkamies, rakennusvaiheen työmies tai kuntalainen, joka harrastaessaan luo merkitystä hankkeelle. (Karimäki 1999)

Aki Karimäki on tutkinut lisensiaattityössään Äänekosken uimahallin rakennushankkeen vaikutuksia ihmisten käyttäytymisessä. Mielestäni tutkimuksen kiinnostavimpana antina on ollut nähdä, että pystytäänkö liikuntapaikan rakentamisella vaikuttamaan ihmisten käyttäytymiseen ja arkeen. Onko mahdollista kannustaa uusia asiakkaita liikunnan pariin uuden uimahallin rakentamisella? Voidaanko panostaa liikuntapaikkasuunnitteluun tavoitteena lisätä niiden ihmisten liikunnan määrää, jotka muuten eivät harrasta liikuntaa säännöllisesti?

Väestön liikunnallisia käyttäytymiskehyksiä, elinpiirejä ja toimintamalleja kartoittamalla on syntynyt ns. elinpiiriteoreettinen liikuntasuunnittelu. Sen taustalla on Kurt Lewinin klassinen käyttäytymisen yhtälö, jossa käyttäytyminen – liikunnan kyseessä ollen liikuntakäyttäytyminen - on persoonan ja ympäröivän yhdyskunnan yhteistoiminto. Kyse oli teoreettisen ideaalin hakemisesta. Monet teoreetikot korostivat ympäröivän yhteiskunnan vaikuttavan yksilöön. Vaikuttamalla yksilöön suunnittelun avulla voidaan saada aikaan haluttua käyttäytymistä. (Keating & Krumholz 2000.)

"Äänekosken uimahallihankkeen kävijäkyselyssä tiedusteltiin myös säännöllisiltä (60 % vastanneista) käyttäjiltä, ovatko he aloittaneet uimahallissa käyntinsä Äänekosken uimahallin valmistumisen myötä vai ovatko he käyttäneet säännöllisesti jotain muuta uimahallia. Valtaosa näistä (63 %) ilmoitti aloittaneensa säännöllisen käytön nimenomaan Äänekosken uimahallin valmistumisen myötä. Muualta siirtyneiksi käyttäjiksi ilmoittautui 33 %. Kun tiedusteltiin käyttäjiltä, että harrastavatko he jotain muuta liikuntamuotoa säännöllisesti, 23 % ilmoitti, että eivät harrasta. Kaksi kolmesta uimahallin säännöllisestä käyttäjästä ilmoitti aloittaneensa säännöllisen käytön vasta Äänekosken uimahallissa. Kun asukaskyselyn pohjalta arvioitiin säännöllisiä uimahallia käyttävien määräksi noin 1400 asukasta, niin voidaan edelleen arvioida, että heistä aiemmin uimahallia käyttämättömiä on useita satoja (n. 900). Uudet vakituiset uimahallin käyttäjät ovat konkreettinen esimerkki liikuntakäyttäytymisen muutoksesta." (Karimäki 1999.)

Aki Karimäen tutkimus on tehty pienelle paikkakunnalle ja yksilöllisiin olosuhteisiin. Suoraa johtopäätöstä uimahallihankkeen onnistumisesta jokaisella saman oloisella paikkakunnalla ei tietenkään voida vetää. Tutkimuksen kiinnostavuus näkyy mielestäni kuitenkin siinä, että uimahallin valmistuminen on lisännyt paikkakuntalaisten liikuntaharrastamisen määrää.

Tavoitteenani luoda paikka, jonne ihmiset voisivat tulla viihtymään ja nauttimaan vapaa-ajastaan, minkä ikäisinä tahansa, saa tukea Karimäen tutkimuksesta. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että ihmisten liikuntatapoihin voidaan vaikuttaa muokkaamalla ympäristöä kannustavampaan suuntaan ja muodostamalla ihmisille paikkoja, joissa liikkuminen on mieluisaa ja meneminen sinne helppoa.

"Käyttäjien motiiveja tarkasteltaessa ovat virkistäytyminen, terveyden ylläpitäminen ja kunnonkohentaminen keskeisimpiä uimahallissa käynnin syitä. Tämä vastaa aiempien käyttöselvitysten pohjalta muotoutunutta kuvaa uimahallin käytöstä. Kuitenkin tarkasteltaessa ikäryhmittäin Äänekosken uimahallin käyttöä huomataan, että nuorimman ryhmän kohdalla ajan viettäminen koetaan jo yhtä tärkeäksi motiiviksi kuin edellä mainitut." (Karimäki 1999)

Liikkumispaikan ensisijainen tarkoitus on aina ollut kannustaa ihmisiä liikkumaan, kohentaa kuntoa, ja saada hyvän olon tunne liikunnan tuottamasta endorfinistä. Ihmiset, jotka ovat tottuneet liikkumaan kokevat liikuntapaikat yleensä mieluisiksi ja viihtyisiksi paikoiksi. Uuden liikuntapaikkani suunnittelulla tavoittelen ennen kaikkea myös niitä ihmisiä, jotka eivät ole tottuneet liikkumaan, mutta voisivat löytää liikkumisen ilon uuden tyyppisestä liikuntakeskuksesta.

Kuten Äänekosken uimahallihankkeen kohdalla on tapahtunut, ovat osa nuorista käyttäjistä todenneet, että vapaa-ajan viettäminen uimahallissa on yhtä tärkeää kuin liikkuminen. Pohdiskelen, voisiko tätä ajatusta käyttää myös päinvastaisena lähtökohtana. Voisiko suunnitella vapaa-ajan viettopaikan, jonne kuka tahansa ihminen tulee viettämään aikaansa. Tämä paikka on kuitenkin samalla liikkumispaikka. Suunnitelmassani olen luonut vapaa-ajan viettopaikan, jossa on mahdollista harrastaa liikuntaa.

Tilaohjelma:

Pääsisäänkäynti

Piazza	Yht, 1420m ²
Vastaanotto+lainausvarasto	44m ²
Toimisto	13m ²
Pesula	10m ²
Vahtimestari	10m ²
Inva-WC, WC/N ja WC/M	

Kahvila

Tiskautila	45m ²
Varasto	
Tarjoilualue/piazzalla	
Pukutila, toimisto, WC	20m ²

Pukuhuonetilat

2x(N+M) pukuhuone ~ 200 kaappia	Yht. 752m ²
pesuhuone, 10 suihkutilaa, joista 2 erillistä suihkukoppia ja 1 inva	180m ²
Sauna 10hlö	84m ²
WC+Inva-W	34m ²

2xVaihtuvat pukuhuoneet 3okaappia	30m ²
-----------------------------------	------------------

2x(N+M) Inva-pukutilat	60m ²
pukuhuone, jossa on suihkukaappi	
Suihkuhuone, jossa on siirrettävä suihkuvaunu	
Inva-WC	

2x(N+M) Ryhmäpukutilat	72m ²
pukuhuone 30kaappia	
Suihku +Inva-WC	

Allasosasto

Lastenaltaat	Yht. 3767
Pientenlasten allas syvyys 15cm	20m ²
Lastenallas syvyys 25-70cm	50m ²
Oleskelualue	75m ²

Nuorisoltaat

Hyppyallas, jossa on myös aaltoallas	115m ²
Aktiviteettiallas	135m ²
Poreallas	10m ²
Ulkoallas	54m ²
Oleskelu alue	

Kilpa- ja harjoitteluallas 25m 8 rataa	510m ²
Opetus- ja kuntoutusallas	70m ²
Uimaopettajan tila	10m ²
Varasto	10m ²

Uimavalvojankoppi	13m ²
Siivous	14m ²

Inva-WC

Varasto

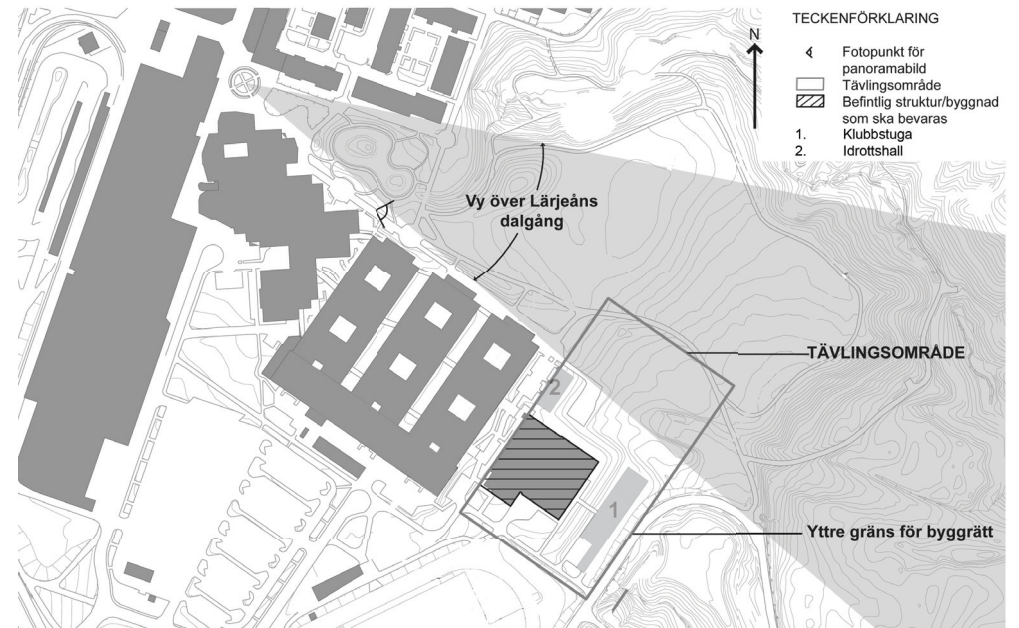
10m²

Rentoutusosasto

Eteinen	Yht. 230m ²
2x (N+M)pukuhuone	5m ²
Suihku+WC	50m ²
Sauna 12hlö	15m ²
Sauna 25hlö	30m ²
Porekylpy	10m ²
Porekylpy	5m ²
Höyrykylpy	10m ²
Kylmäallas	2m ²
Pentteri	8m ²
Varasto	8m ²

Punttisali ja jumppasalit

Punttisali	Yht. 647m ²
Jumppasali 1	250m ²
Jumppasali 2 2x30m ²	90m ²
Odotustila	60m ²
Varasto	100m ²
Hoituhuone	15m ²
Testaushuone	25m ²
2X(N+M) Inva-pukutilat	15m ²
Kokous- ja koulutustilat	25m ²
	30m ²

Kartta suunnittelualueesta

Henkilökuntatilat	Yht. 290m ²
Toimistohuoneita 4kpl, joist 1 avotsto	74m ²
Henkilökunnankeittiö	60m ²
Lepuhuone	10m ²
4x(N+M) Henklökunnan pukutilat	
Harjoitus-/ tapahtumajäärata	Yht.1170m ²
Jäärata	500m ²
Luistinten vuokraus ja palautus	50m ²
Oleskelutila/katsomo	74m ²
WC+Inva-WC	
Pukutilat	50m ²
Jäähalli	Yht.3600m ²
Täysmittainen jääkiekkokaukalo	1800 ²
30x60m, vapaan tilan korkeus 7m	
Kaukaloon liittyviä tiloja	450 ²
2 vaihtoahtoja	
2 jäähyahtoja, toimitsijakoppi	
Huoltohlökunnan mahdollisuus kiertää kaukalo	
Katsomo noin 300hlö	150m ²
WC+ Inva-WC	
Pukutilat	
6 pukuhuonetta à 50m	300m ²
Jokaiseen omat suihku+Wc	
Huoltomiehentila	10m ²
Yhdistysenvarasto 2x15m ²	30m ²
Varustevarasto 2x15m ²	30m ²
Pesuhuone	10m ²
Kuivaushuone 6x à15m ² jokaiselle joukkueelle	90m ²
Jäähallinhuoltovarasto	30m ²
Siivous	5m ²
Jääkonetalli	50m ²
Tekniikka- ja kiinteistönhoido	Yht. 1100m ²
Lastauslaituri	20m ²
Vedenpuhdistus	360m ²
Kaukolämpökeskus	30m ²
S-tele-ATK-hälytyskeskus	35m ²
IV-konehuone	450m ²
Kylmäkonehuone	75m ²
Kiinteistövarsto	50m ²
Siivouskeskus	25m ²
Työpaja	20m ²
Pesuhuone	10m ²
Rakennuksen kerrosala	Yht.13470m ²

6.Tilaohjelma ja kuvaus kilpailusta

Suunnittelutehtäväni pohjautuu Ruotsissa järjestettyyn kilpailuun. Tehtävän-
antona oli suunnitella korkeaa arkkitehtuurintasoja edustava rakennus, joka
huomioidaan myös Angeredin profilirakennuksena. Viereisellä sivulla on tila-
ohjelma ja kuva kartasta, johon on merkattu suunnittelualue. Tilaohjelman
olen pienillä muutoksilla muokannut omiin lähtökohtiini soveltuvaksi. Tontilla
tällä hetkellä sijaitsevat nykyisen urheilurakennuksen lisäksi myös yleisurheilu-
halli(1.) ja klubirakennus(2.), joista yleisurheiluhalli siirretään yleisurheilukentän
viereen ja klubirakennus puretaan.

Uuden rakennuksen visiossa on esitetty, että rakennus sopii kaiken ikäisille
ja kaikkiin uskontokuntiin kuuluville ihmisryhmille. Rakennus on auki vuoden
ympäri ja siellä tulee voida järjestää erilaisia tapahtumia eri tiloissa samanai-
kaisestikin. Rakennuksen käyttöön kuuluvat mm. oppilasryhmien harjoituksia,
uimakouluja kuntoutusta niin vammautuneille kuin ikääntyneillekin, jääkiek-
koa, curlingia ja taitoluistelua sekä jäädiskoja.

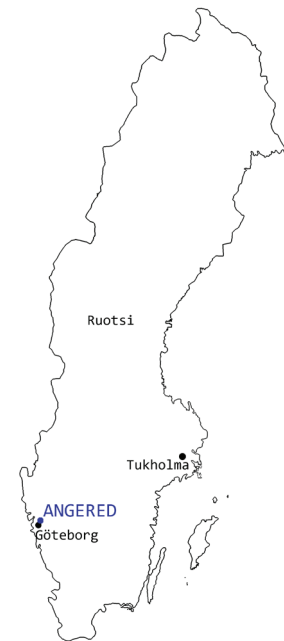
Allasosastoiden tulee olla eritelty visuaalisesti eri alueisiin, jolloin jokaisella osas-
tolla on oma rauhansa. Rakennus tulee olla suunniteltu esteettömäksi ja jät-
töliikenteen mahdollisuus tulee olla huomioitu. Pääsisäänkäynnin tulee yhdis-
tää uusi ja nykyinen rakennus toisiinsa.

Valokuva Angeredin torilta (Kuva: Niklas Kronberg)

7. Työn analysointi

Paikka, Angered

Ruotsin kartta

Diplomityöni suunnittelualue sijaitsee Etelä-Ruotsissa. Paikkakunnan nimi on Angered, joka kuuluu Göteborgin kuntaan ja sijaitsee noin 11 km Göteborgin keskustasta koilliseen. Angeredin keskustan vaikutusalueella, johon kuuluu neljä keskustaa ympäröivää kaupunginosaa, asuu yhteensä 87 000 asukasta. Göteborgin alueen joukkoliikenteen yksi tärkeä solmukohta sijaitsee Angeredin keskustassa, jonka seurauksena Angeredin keskusta on yksi Göteborgin aluekeskuksista. (Higabgruppen, Liite 1 2009.)

Angeredin keskustassa asuu noin 3200 asukasta (2004 Wikipedia). Keskusta on jakautunut erilaisiin alueisiin toimintojensa mukaan: asuntosektori, kulttuurisektori, koulutussektori, liikuntasektori ja kaupallinen sektori kauppoihin ja toimistoihin. Kaikkien sektoreiden keskellä on Angeredin keskuspaikka, tori. Asuntosektori sijaitsee Angeredin koillisosassa. Kauppasektori on levinnyt torin sekä pohjois- että eteläpuolelle yltäen pohjoispuolella kulkevalta Titteridamsvägeniltä etelän Övre Storåsvägenille. Kulttuurisektori, Blå stället, pitää sisällään kirjaston, Angeredin teatterin ja lukion, jotka sijaitsevat torilta suoraan itään. Kulttuurisektorin itäpuolella on liikuntasektori käsittäen Angeredin urheiluhallin, Wasaiittien kerhomökin, joka puretaan ja yleisurheiluhallin, joka siirretään yleisurheilukentän, Angeredsvallen, viereen. (Higabgruppen, Liite 1 2009.)

Rakennuksen suunnittelualue sijaitsee liikuntasektorilla. Se rajautuu pohjoispuolella luonnonsuojelualueen poikki kulkevaan kävelytiehen, idässä Ekevadsvägeniin, etelässä urheiluhallin eteläpuolella kulkevaan kävelytiehen ja lännessä urheiluhallirakennuksen länsipuolella olevaan seinään. Laajempi suunnittelualue luonnonpuiston kehittämisohjelmaksiin yltää niin ikään luonnonpuiston poikki kulkevaan kävelytiehen, joka on edellä mainitsemäni tien pohjoispuolella. Muilta suunnilta alue on noin 50 m leveämpi kuin rakennuksen suunnittelualue. (Higabgruppen, Liite 1 2009.)

Angeredin asukkaat

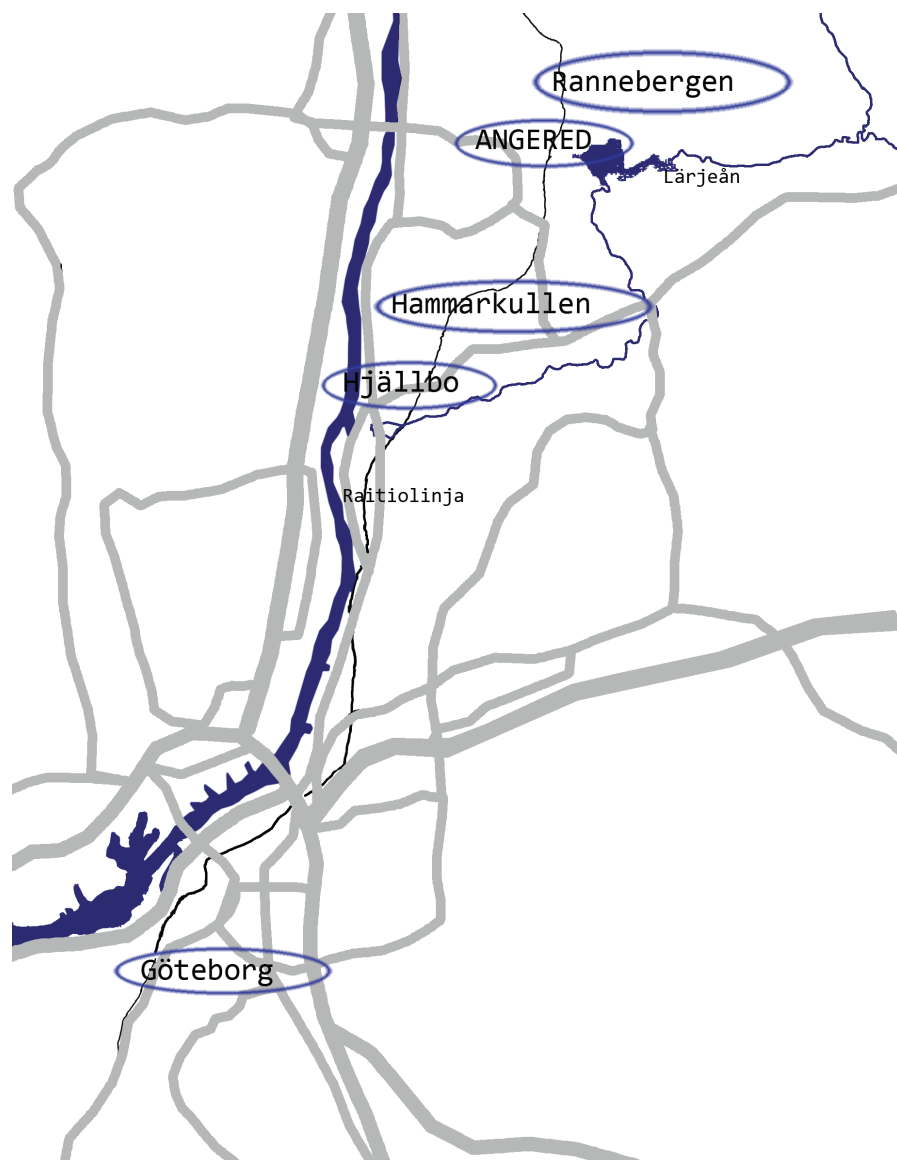

Riitta Ahjokivi on liikuntapedagogiikan pro gradu –tutkielmassaan tutkinut aihetta ”Liikunta maahanmuuttajien elämässä”. Hän esittää, että liikunnan harrastaminen voidaan nähdä myös yhtenä sosiaalisen toiminnan muotona, joten liikuntaa voidaan pitää omana kulttuurialueenaan. Yksilötasolla liikuntaharrastuksen muodostumiseen eräs vaikuttava tekijä on sosiaalinen ympäristö, joka myös määrää pitkälti asenteen liikuntaa kohtaan. Toisaalta liikunnan sosiaalisten suhteiden merkitystä on korostettu ja kauan, esim. olympialiikkeen keskeisiin tavoitteisiin on kuulunut ystävyysien luominen yli kansallisuus- ja roturajojen. Liikkumisen syynä nähdään yleisesti se, että ryhmä on mukava ja liikunnan avulla saadaan ystäviä. Sosiaalisilla tekijöillä on vahva yhteys siihen, miten innokkaasti liikuntaa harrastetaan. (Ojanen 2001.)

Ahjokivi työssään tuo myös esille, että konfliktiteorian mukaan ennakkoluulot vähenevät, kun enemmistön ja vähemmistön väliset kontaktit lisääntyvät, monipuolistuvat ja muuttuvat henkilökohtaisemmiksi. Kontaktiteoria perustuu ajatukseen siitä, että oppimalla tuntemaan ja ymmärtämään toisiaan eri kulttuuritaustan omaavien ihmisten asenteet muuttuvat toisiaan kohtaan myönteisemmiksi. (Ahojärvi 2008.)

Ahjokiven tekemä tutkimus oli suunnattu turkulaisten maahanmuuttajaopiskelijoiden liikuntakäyttäytymiseen niin kotimaassa kuin Suomessakin. Tutkimuksessaan hän toteaa, että liikunta tarjoaa erinomaiset mahdollisuudet yhdessä toimimiseen ja uusien ihmiskontaktien luomiseen. Liikunnasta on tullut yhä voimakkaampi kansainvälinen ilmiö ja monia liikuntalajeja harrastetaan samoin tavoin eri puolilla maapalloa. Liikunta fyysisenä toimintana perustuu sanattomaan viestintään, mikä antaa mahdollisuuksia eri kulttuureista tulevien ihmisten kohtaamiseen liikuntatilanteissa. Tällä on merkitystä esimerkiksi muuttaessa maasta toiseen. (Ahojärvi 2008.)

Angeredin asukkaista iso osa on maahanmuuttajataustaisia. Uuden liikuntakeskuksen tavoite on mielestäni myös vieraiden kulttuurien kohtaamispaikka. Ahjokiven ajatuksia tulkiten uskon että, uusien ihmisten kohtaaminen liikuntaympäristössä esimerkiksi kotimaasta tutun liikuntaharrastuksen parissa voi tehdä tilanteista helpompia ja luonnollisempia.

Kartta Göteborgin koillispuolelle 60-luvulla perustetuista lähiöistä.

Historia

Angeredin historiasta on merkkejä jo 1550-luvulta, jolloin kylään kuului neljä kartanoa: Angered Stommen, Gustegården, Larsgården ja Angered Eriksgården. (wikipedia 2009.) Göteborgin kaupungin teettämässä tutkimuksessa (Vison Angered- Angered till ett tillväxtperspektiv Ett stadsutvecklingsarbete) on pohdintoja Angeredin nykytilanteeseen johtaneista seikoista. (Göteborg Stad 2008.)

Angered paikkakuntana on seuraus 1960-luvulla alkaneesta yhteiskunnallisesta prosessista. Silloisessa Ruotsissa vallitsi kasvavan teollisuuden myötä syntynyt suuri asuntopula. Göteborg vastasi asunto-ongelmaan ostaen suuren maa-alueen Göteborgin koillispuolelta, jossa myös Angered sijaitsee. Ensimmäistä asuinalueita, Hjällbo, alettiin rakentaa 1965, ja seuraavien asuinalueiden rakentaminen käynnistettiin nopealla tahdilla ensimmäisen jälkeen; Angered 1966, Hammarkullen 1968 ja Rannebergen 1971. Tälle kaikkien uusien asuinalueiden kattavalle alueelle suunniteltiin suurta tulevaisuuden kaupunkia. Koko asukasluvun arveltiin yltävän 200 000 asukkaaseen, joista 20% asuisi Angeredissa. (Göteborg Stad 2008.)

Rakentaminen aloitettiin 1966, mutta pian rakentamisen aloittamisen jälkeen todettiin, että tulevaisuuden unelma jää saavuttamatta. Asukasmäärän kasvu lopahti jo vuonna 1970 ja määrä pysähtyi noin 40 000 asukkaaseen. Sosiaalinen rakenne oli heikko ja ongelmallinen, työttömyys kasvoi 70-, 80- ja vielä 90-luvun alun ajan. Koko ikävyys kulminoitui 90-luvun alkupuoliskolla, jolloin pakolaisuuttoaallon seurauksena Angerediin muutti paljon maahanmuuttajia. Nämä historialliset vaiheet ovat suurin syy niille ongelmille, jotka ovat nyt nousseet paikkakunnalla esiin, kuten alueen välivaltaisuus, nuorisojengit ja rikollisuus. Ongelmien vähentämiseksi kaupungin hallinto organisoitiin uudelleen ja alueen imagoa alettiin hiljalleen kehittää. (Göteborg Stad 2008.)

Vuosien 1997-98 aikana alkoi nousukausi. Asia oli havaittavissa sekä alueella tehtyjen panostusten myötä, kuten mm. asumisen uudelleen organisointien myötä, että myös ulkoapäin tulleen yleisen taloudellisen nousun myötä. Teollisuudella meni paremmin, IT-ala alkoi kasvaa ja työttömyys väheni. Angerediin tämä vaikutti siten, että paikkakunnan keskitulot nousivat merkittävästi, muuttovirta pois päin pysähtyi ja sosiaalivastuun avulla elävien ihmisten määrä väheni merkittävästi. Uuden nousukauden seurauksena Angerediin oli ensimmäistä kertaa historiansa aikana muodostunut pysyvä keskiluokka. Ei liene sattumaa, että samaan aikaan, kun aluetta on kehitetty ja sinne on satsattu paljon resursseja, sen sosioekonominen tila on myös parantunut. (Göteborg Stad 2008.)

Angeredin historiaa ja sen rakennuskantaa on vaikea ottaa huomioon omaa projektiani suunnitellessa. Keskustan kaikki rakennukset ovat punatiiliverhoiltuja ja matalia. Koko paikka on rakennettu niin lyhyessä ajassa, että mitään todella arvokasta ja huomioon otettavaa rakennusta ei keskustassa ole, joka olisi arvokkaan rakennusperinteen vuoksi pitänyt ottaa suunnittelussa huomioon. Näiden tosiasioiden puitteissa olen pyrkinyt luomaan oman aikakauden rakennuksen, jonka ei tarvitse jättää tilaa millekään paikalla olevalle muulle nk. arvorakennukselle, vaan tavoitteena on saada huomio kiinnittymään uuteen tämän päivän arkkitehtuurin tuotteeseen.

Angeredin keskusta laajenee ja tulee vakiinnuttamaan asemaansa solmukohtana Koillis-Göteborgissa. Tiestöä ja infrastruktuuria paikkakunnalle kehitetään. Sen kauppasektoria laajennetaan merkittävästi ja sekä sairaala, että uusi urheiluhalli tulevat nostamaan paikkakunnan puoleensavetävyyttä. (Göteborg Stad 2008.)

Kuten kaupungin tulevaisuuden visiossakin on kaavailtu, tulee tuleva liikuntakeskus olemaan tärkeä paikkakunnan imagoa ja vetovoimaa parantava tekijä. Liikuntakeskuksesta tulee maamerkki paikkakunnalle ja se luo identiteettiä ja lisää alueen arvostusta. Äänekosken tapauksessa alueen asukkaiden mielikuvien mukaan, uimahalli kohotti Äänekosken imagoa urheilullisempaan paikkakuntana. Tavoitteena on nostaa myös Angeredin imagoa ja kasvattaa paikan identiteettiä liikunnallisena paikkakuntana, kuten Äänekoskella uimahallin rakentamisen myötä on käynyt.

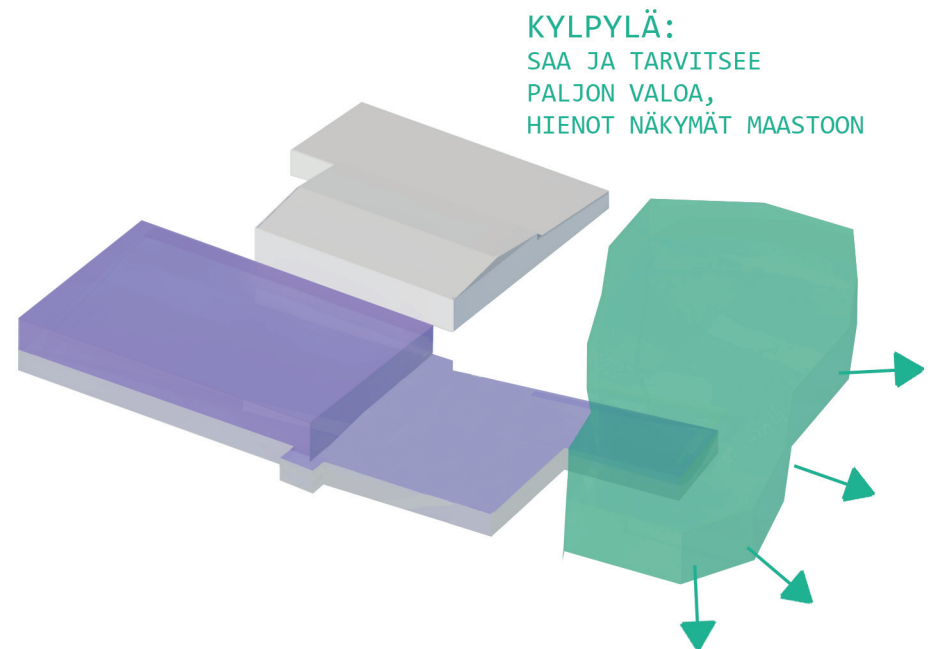
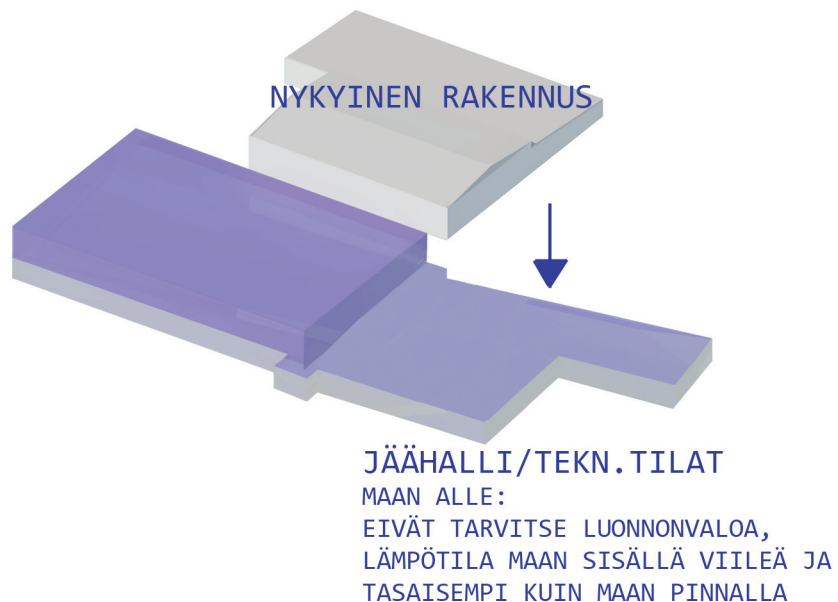
Luonto

Suunnittelualueen itäpuolelle levittäytyy merkittävä luontoalue Lärjeån-joen ympäristöön. Alueen kasvillisuus vaihtelee luonnontilassa olevasta metsiköstä, maatalousmaisemaan ja hoidettuun kaupunkipuistoon. Jokilaakso on valtakunnallisestikin merkittävä luonnonsuojelukohde ja se on mukana Natura 2000-ohjelmassa. Luonnon läheisyys on merkittävä osa paikkakunnan identiteettiä. Luontoliikunnalla on hyvät edellytykset vaihtelevassa ja arvokkaassa ympäristössä. Sekä kanoottimelonta että retkeily ovat suosittuja harrastusmuotoja lähialueella. (Higabgruppen, Liite 1 2009.)

Tuleva uima- ja jäähallihanke on porttina luonnonsuojelualueen ja keskustan välissä. Arkkitehtuurin idea on lähtenyt Angeredin monimuotoisesta luonnosta. Taipuileva kattomuoto kuvastaa kumpuilevaa maastoa, joka näkyy Angeredin torilta ja liikuntapaikoilta. Uusi liikuntarakennus on yhtä aikaa viimeinen sisätila ennen luontoa ja toisaalta viimeinen luontoyhteys ennen keskustaa. Maasto uuden rakennuksen kohdalla laskee yhteensä viisi metriä luoteispuolen sisäänkäynnin ja kaakkoispuolen sisäänkäynnin välillä. Laskevaan rinteeseen on ollut luonnikasta suunnitella rakennus, jonka sisätilat terassimaisesti laskevat maaston mukana.

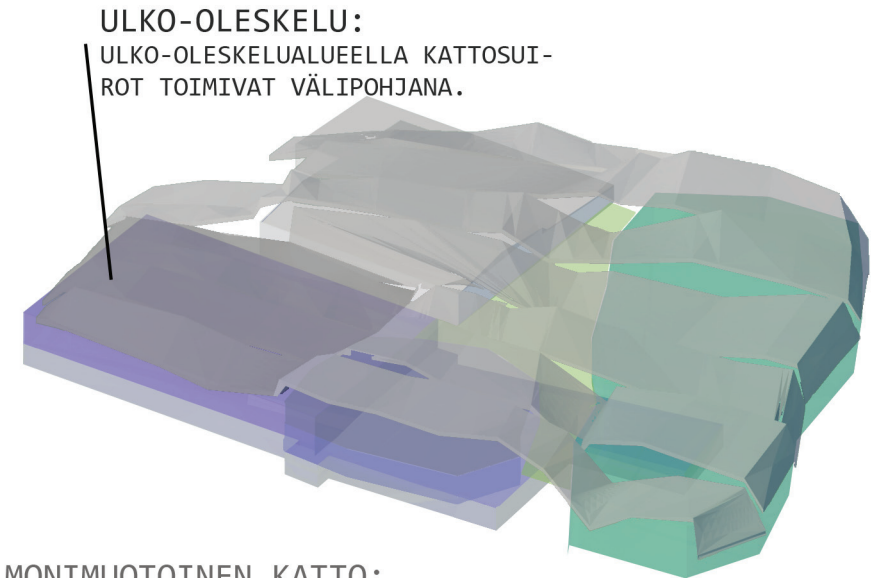
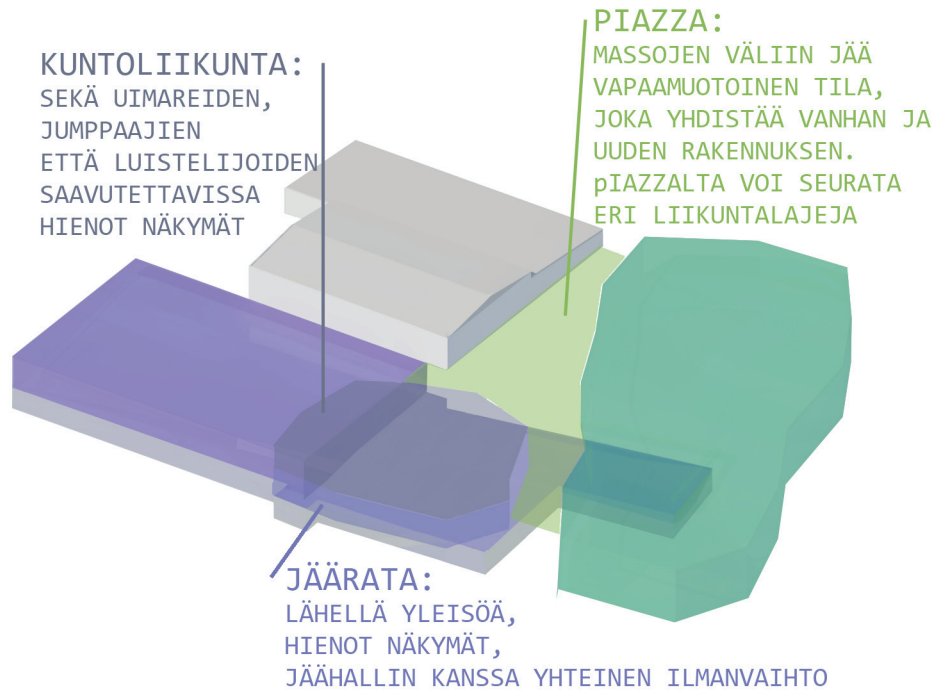
Valokuva jokilaaksoon aukeavasta näkymästä (Kuva: Niklas Kronberg)

Rakennuksen massoittelu ja toimintojen sijainnit

Jäähalli ja tekniset tilat ovat sijoitettu nykyisen rakennuksen kaakkoispuolelle maan alle. Jäähalli toimii parhaiten keinovalolla, joten mykät ja aukottomat julkisivut ovat näin mahdollisimman pieni osa rakennuksen julkisivuista. Toisaalta maan alla lämpötila on tasaisempi ja helpommin kontrolloitavissa jäähallin tarvitsemaan lämpötilaan.

Kylpylä on sijoitettu nykyisen rakennuksen koillispuolelle. Kylpylä levittäytyy pitkän omaisena massana rinnettä pitkin, mahdollistaen mahdollisimman suuren lasipinnan rakennuksen koillispuolelle ja toisaalta sisätiloista on mahdollista katsella uimareita eri uintiosastoilla. Kylpylästä on kauniit näkymät puistoon ja jokilaaksoon.

MONIMUOTOINEN KATTO:
KATTO YHDISTÄÄ NYKYISEN RAKENNUKSEN JA UUDET MASSAT
TOISIINSA, POLVEILEVAT KATON LAPPEET MUODOSTAVAT SISÄTILOIHIN
ERILAISIA TUNNELMIA JA LAPPEIDEN VÄLIIN JÄÄVISTÄ AUKOISTA
TULEE LUONNONVALOA MYÖS RAKENNUKSEN KESKELLE.

Jäärata ja kuntosali ovat sijoitettu kylpylän ja jäähallin väliin. Jääradan paikka on harkitusti sekä yhteydessä jäähalliin, että yleisöön. Toisaalta jääradalta on myös kauniit näkymät jokilaaksoon. Kuntosali on niin ikään kaikkien liikuntatilojen välissä, jotta kaikkien liikkujien on helppo tulla kuntosalille. Liikuntatilamassojen väliin jää pizza. Piazza yhdistää tilat toisiinsa ja tekee koko rakennuksesta yhtenäisen kokonaisuuden. Piazza on luonnikas ydin, joka antaa rakennukselle yksilöllisen tunnelman.

Kaikkien rakennusmassojen päälle levittäytyvät kumpuilevat katonlappeet. Katto kokoaa sekä nykyisen rakennuksen, että uudisosat yhdeksi massaksi. Samalla kattomuoto yhdistää rakennuksen sitä ympäröivään maastoon. Kattomuoto on alkuidea koko rakennuksen suunnittelulle, jonka arkkitehtonisena tavoitteena oli löytää uutta arkkitehtuuria ilmentävä rakennus, joka kuitenkin sopeutuu hyvin paikkaansa.

Liikenne

Angeredinkeskustaan merkittävä julkisen liikenteen solmukohta. Lähiympäristön paikkakunnista matkustetaan Angerediin, jossa vaihdetaan joko linja-autoon tai raitiovaunuun matkalla Göteborgiin. Angeredin ympäristössä on myös laaja-alainen tieverkosto. Keskustan ohi torin länsipuolella kulkee Titteridammsvägen ja etelässä Övre Storåsvägen. Liikenne liikuntakeskukseen ohjataan liikenneympyrästä, joka on ennen itään menevää Ekeadvägeniä. Käyttäjien parkkipaikat sijaitsevat lukion eteläpuolella. (Higabgruppen, Liite 1 2009.) Inva-paikat ovat sijoitettu parkkialueelle hallin pääsisäänkäynnin viereen, myös jättöliikenne rakennuksen pääoven eteen on mahdollista. Ekeadvägenin varrelle kaakkoispuolelle voi jättää suurempia ryhmiä linja-autolla.

Rakennukseen saavutaan kolmesta eri suunnasta, joista kaksi on pääsuuntaa. Toinen tulee torilta ja toinen parkkipaikalta lukion eri kyljiltä. Sisäänkäynti sijoittuu keskelle rakennuksen luoteisjulkisivua ja se näkyy lukion molemmilta nurkilta käännyttyessä. Yksi aaltoileva katonlape kaartaa sisäänkäynnin päälle merkkamaan sen kohtaa. Uuden sisäänkäynnin sijainnin ansiosta voidaan yhdistää uuden ja nykyisen rakennuksen sisäntuloaula ja uusi ja vanha puoli sulautuvat paremmin yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

Valokuva Angeredin tori (Kuva: Niklas Kronberg)

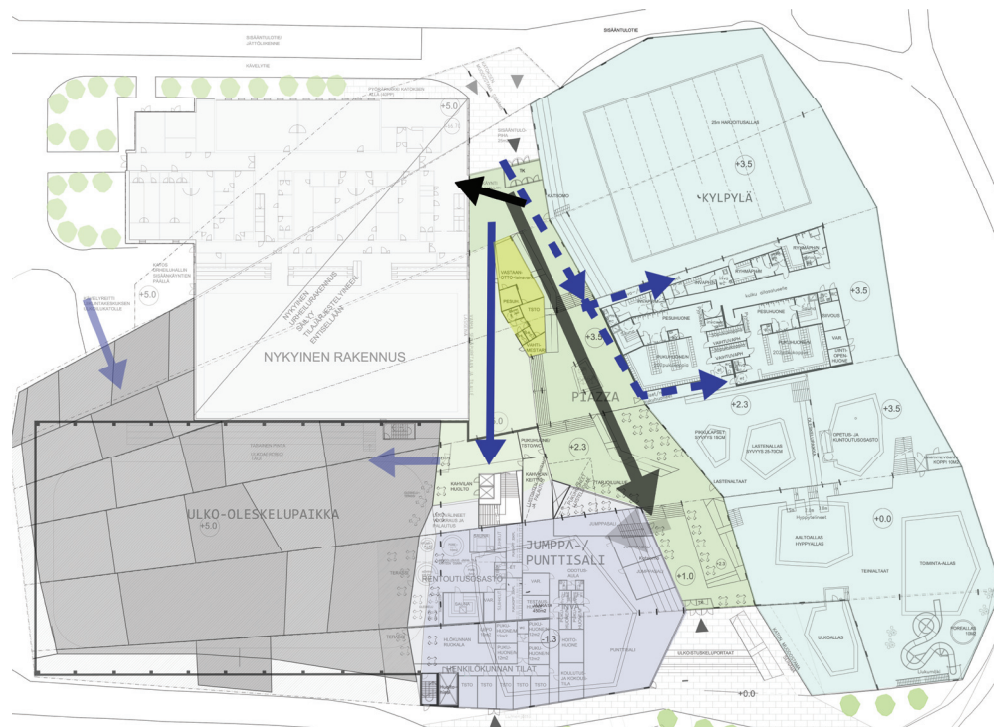
DIPLOMITYO LIIKKUMISYMPARI
KOITTAAMISPAIKKANA

Todelliset korkotasot:

+5.0 = +66.70
 +3.5 = +65.20
 +2.3 = + 64.00
 +1.0 = +62.70
 +0 = +61.70
 -1.3 = +60.40
 -6.0 = +55.70

Toimintakaavio. Nuolet osoittavat eri toimintoihin ja tiloihin johtavat suunnat.

Kuvaus tilojen toiminnoista ja niiden erityispiirteistä

Uusi liikuntakeskus on monitoimihalli, jossa on monenlaisia erilaisia toimintoja, kuten kylpylä, punttisali ja jumppasalit, jäähalli, luistelurata, palloiluhalli ja erillinen rentoutusosasto. Useiden eri toimintojen yhteensovittaminen on asettanut työlle erityisen haasteen saada koko tilahierarkia toimimaan mutkattomasti ja ihmisille helppokäyttöiseksi. Toiminnot ovat pääosin sijoitettu piazzan varrelle siten, että piazzalta pääsee kaikkiin eri aktiviteetteihin ja myös siellä oleskelevat katselijat voivat seurata mahdollisimman monia eri lajeja. Selkeyden vuoksi olen tehnyt oman korkotasoskaalan pienemmillä numeroilla, jotta terassien suhde toisiinsa olisi mahdollisimman yksinkertaista hahmottaa. Taso +0.0 on kaakkoispuolen sisäänkäynnin kohdalla oleva maanpinnan taso ja taso +5.0 on luoteispuolen sisäänkäynnin maanpinnan taso. Todelliset korot on esitetty vieressä.

Jäähalli sijaitsee alimmassa kerroksessa (taso -6.0). Sinne pääsee hissillä tai portailla ylimmältä tasolta (+5.0). Portaat ja hissit erottuvat hyvin sisään tullessa. Jäähallin suunnittelussa olen ottanut huomioon toimintakaavion, jossa pelaajat ja yleisö eivät joudu kohtaamaan kesken ottelun, vaan pelaajat pääsevät kentältä suoraan pukukoppeihin ja yleisö pääsee hissillä joko ulos tai kahville. Myös jääkoneen toiminta on sijoitettu siten, että sen käyttö ei estä pelaajien tai yleisön liikkumista. Pelaajien pukuhuoneet on sijoitettu oman käytävän varrelle siten, että luistimet jalassa voi kulkea hiekatonta käytävää pitkin vaihtoahtioon. Muut huoltotilat ovat oman käytävänsä varrella ja näin likaiset ja puhtaat tilat pysyvät erillään toisistaan.

Jääradalle pääsee kahdesta eri suunnasta, joko samalla hissi-/porraspaketilla kuin jäähalliin mentäessä, tai piazzan läpi alimmalta (+1.0) tasolta. Jäärata avautuu kauniiseen maisemaan ja sinne tulee myös luonnonvaloa suurista kaakkoispuolen ikkunoista. Jääradan käyttäjien pukutilat ja välinevuokraus on sijoitettu kahvilan alapuolelle samaan tasoon jääradan kanssa. Jääradan reunalta voi myös katsella jäähallissa olevia tapahtumia.

Nykyiseen urheiluhalliin mennään uuden rakennuksen puolelta. Vanha sisäänkäynti puretaan ja uusi sisäänkäynti sijoitetaan koillisseinälle. Nykyisen hallin koillisseinästä puretaan myös palloilukentän kohdalla oleva seinä, joka korvataan lasiseinällä. Näin palloiluhallissa harjoittelevat tulevat myös näkyväksi osaksi uutta liikuntahallikokonaisuutta.

Näkymäkuva diplomitön piazzalta

Kylpylään mennään (+3.5) tasolta ensin pukutiloihin ja sieltä uimaosastolle. Kylpylä on erotettu piazzasta lasiseinillä, jolloin näköyhteys piazzan ja uimalan välillä säilyy ja kylpylän tarvitsema lämmin ilma kiertää vain kylpyläosaston puolella. Kylpylässä on huomioitu erityisryhmiä erilaisissa yhteyksissä. Pukutiloja on erilaisille pienryhmille, erilliset inva-pukutilat ja peruspukutilat peseytymisosastoineen ja inva-WC mahdollisuuksineen. Peruspukutiloissa on myös vaihtuvat pukutilat, jotka voi tarpeen vaatiessa avata joko naisten tai miesten puolelle. Peruspukutiloissa on myös mahdollisuus käyttää suihkukomeroa, jossa voi peseytyä rauhassa toisten katseilta.

Allasosasto on kolmessa eri tasossa. Ylimmällä tasolla (+3.5) on kuntoallas, jonne katsomo laskee piazzalta (+5.0). Ylimmällä kylpylän tasolla on myös uimaopetusallas, johon pääsee pyörätuolillakin laskeutumaan altaan vieressä olevalta luiskalta. Toinen taso on lasten altaiden taso (+2.3), joka on samalla tasolla samassa kohtaa olevan piazzan kanssa. Lasten tasolle vievät sekä portaat että invaluiska. Lasten altaiden vieressä on istuskeluportaat, joilla voi pitää taukoa uinnin lomassa. Lasten alue on myös tasoeron takia vähän erillään muista allasosastoista, jolloin lapset saavat rauhassa harjoitella vesileikkejä.

Kolmannelle ja alimmalle tasolle (+1.0) pääsee sekä hissillä että portaita pitkin ylimmältä (+3.5) kylpylätasolta. Alin taso on nk. kylpyläosasto, jossa on sekä hyppytelineitä, että aktiviteettiallas. Hyppytaltaaseen on suunniteltu aaltoallasmahdollisuus ja aktiviteettialtaaseen tulee hieromasuihkuja, kiipeilyköysiä ja kelluntavälineitä. Kylpyläosastolta pääsee myös ulkouima-altaaseen, joka on suojassa katonlappeen lomassa.

Piazza on tila, joka soljuu urheilutilojen välissä. Keskeiselle paikalle Piazzaa on sijoitettu yleisökahvila. Piazzalta voi katsella jumppaajia ylimmällä tasolla, urheiluhallin puolella olevia pelaajia, jääradan yläpuolelle sijoittuvalta parvelta luistelijoita ja kylpylän puolella olevia uimareita. Piazza on viihtymis- ja oleskelupaikka, missä on useita pienempiä oleskelunurkkauksia, jotka levittyvät myös rakennuksen ulkopuolelle lounaispuolen ulko-oleskelutasanteelle tai kaakkoispuolen portaille. Oleskelutilan kautta voi kulkea esimerkiksi tullessaan

luontopolulta keskustaan päin. Piazzan monimuotoinen luonne tulee vaihtelevasta kattomuodosta, joka luo erilaisia tunnelmia erilaisten lappeiden alle. Lappeiden väliin jäävistä valoaukoista valo tahtuu eri kohtiin vähän eri kulmista, jonka seurauksena tilassa valo- ja varjoalueet vuorottelevat. Terrassoidun lattianpinnan ansiosta suuresta piazzasta tulee pienempien tilojen sarjoja. Oman lisänsä terassoitujen pikkutilojen keskelle tuo luiskat, joiden väliin jää vielä pienempiä soppia. Luiskien ansiosta myös rakennus on esteetön. Piazzalla on myös lipunmyynti- ja uintitarvikelainaustiski. Liikuntakeskuksessa tulee huomioida myös kulunvalvonta. Lähtökohtani rakennuksen suunnittelussa on ollut, että paikka toimii viihtymispaikkana paikkakuntalaisille ja sinne voi poiketa ohi kulkiessa. Tämän vuoksi varsinaista sisäänpääsymaksua ei rakennuksen ovella ole. Olen ajatellut, että kulunvalvonta hoidetaan pukuhuoneiden edustalla. Kun asiakas menee joko jäähallin, luisteluradan tai uimalan pukuhuoneisiin, hänen maksukortilta veloitetaan maksu.

Nykyisen rakennuksen kaakkoispuolella on ulko-oleskeluterassi. Katonlappeet taipuilevat hillitymmiin kuin muun rakennuksen kohdalla ja terassille voi mennä kävelemään, oleskelemaan tai vaikka venyttelemään auringon paisteeseen. Terassille on varattu täysin tasainen kohta, jossa voi kesällä järjestää ulkoaerobicia, tanssia tai joogaa. Muuten tila on varattu vapaaseen oleskeluun. Taipuilevat pinnat luovat pienempiä tiloja katolle. Ulko-oleskelukatolle pääsee myös ulkokautta nykyisen rakennuksen lounaissivulta.

Ylimmällä tasolla on henkilökunnantilat, joista on myös kauniit näkymät luontomaisemaan. Henkilökunnan tiloista pääsee myös ulko-oleskeluterassille. Henkilökunnan tilojen vieressä on rentoutusosasto, jota voi myös vuokrata suuremmalle porukalle yksityiskäyttöön.

Huolto tapahtuu omalla huoltohissillä rakennuksen kaakkoisjulkisivulta. Huoltohissin avulla hoidetaan myös henkilökunnan keittiönhuolto. Kahvilan huolto toimii huoltohissin viereisistä ovista jääradan vierestä yleisöhisillä kahvilakerrokseen. Tavarat tuodaan kahvilan takaa. Jäähallin ja uimahallin rakentaminen samaan rakennukseen on monesta syystä hyödyllistä. Jäähallin jäähdyttämisestä saatava lämpöenergia voidaan hyödyntää uimahallin lämmittämisessä.

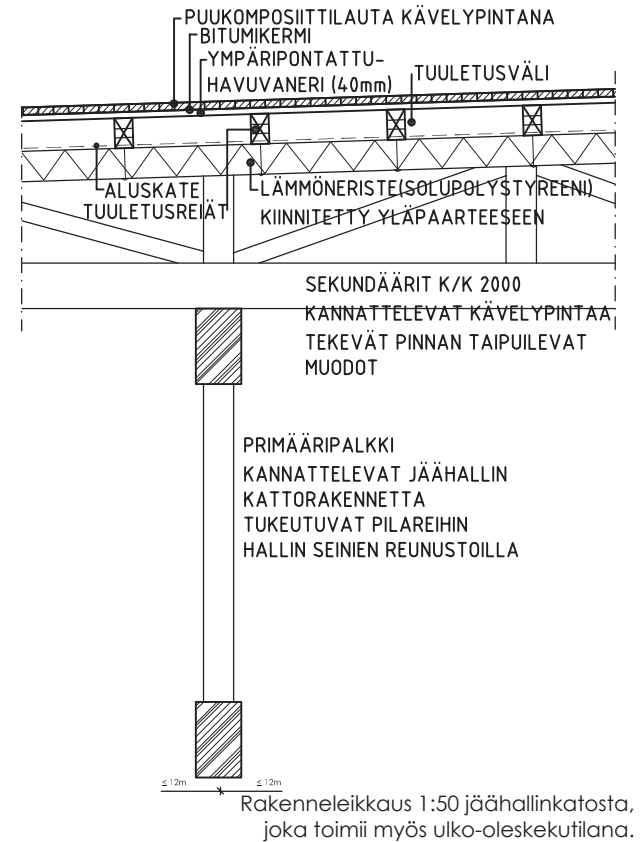
Rakenneperiaate

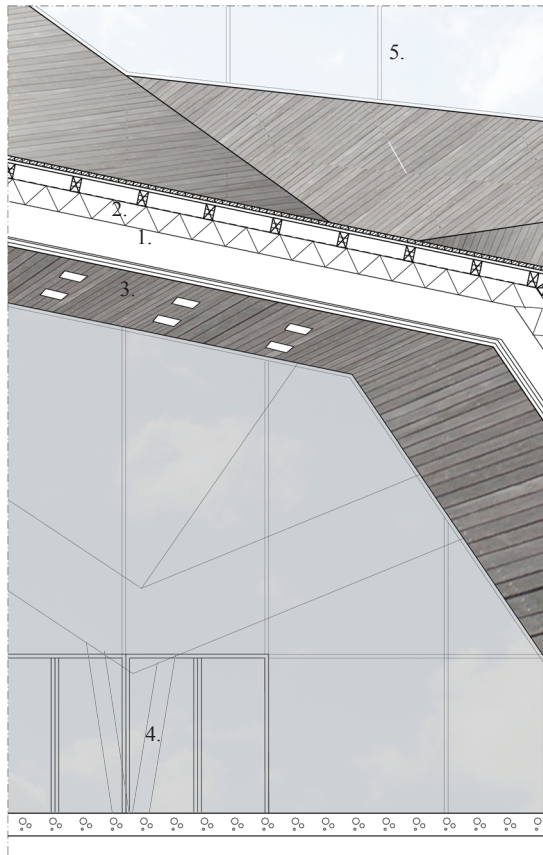
Rakennuksen taipuilevan kattomaailman rakenne on suunniteltu siten, että liimapuupalkeista kootaan kantava kehikko katon muodoille. Yhteen levymäiseen katonlappeeseen sijoitetaan useampia liimapuupalkkeja. Liimapuupalkit joko tukeutuvat suoraan maahan tai ne on kannateltu puupilarikimpuilla. Pilarit on sijoitettu katon muodon tehdessä mutkan alaspäin ja yhtenäisen katonlappeen reunoille. Katonlappeiden alapinnat on paneloitu. Uimaosastolla liimapuupilarin alapää on nostettu riittävän korkealle korroosiosuojatulla teräsrakenteella suojaamaan puuta kosteuden aiheuttamilta vaurioilta.

Jäähallin kattoa kannattelee kattoristikko, joka tukeutuu pilastereihin jäähallin seinillä. Kattoristikon päällä on puuristikko, joka tekee muodon ulko-oleskeluterassin kumpuileville pinnoille. Jäähallin katon rakenne on esitetty tarkemmassa rakennedetaljissa.

Julkisivumateriaali

Rakennuksen julkisivut ovat päällystetty puukomposiittilaudalla. Rakennus on olemukseltaan maanläheinen, jota puupinta korostaa. Kestävä aito puumateriaali olisi Teak, mutta päädyin edullisempaan ja ympäristöystävällisempään muovijalosteeseen, josta tulee sama tuntu, kuin aidosta puupinnasta.

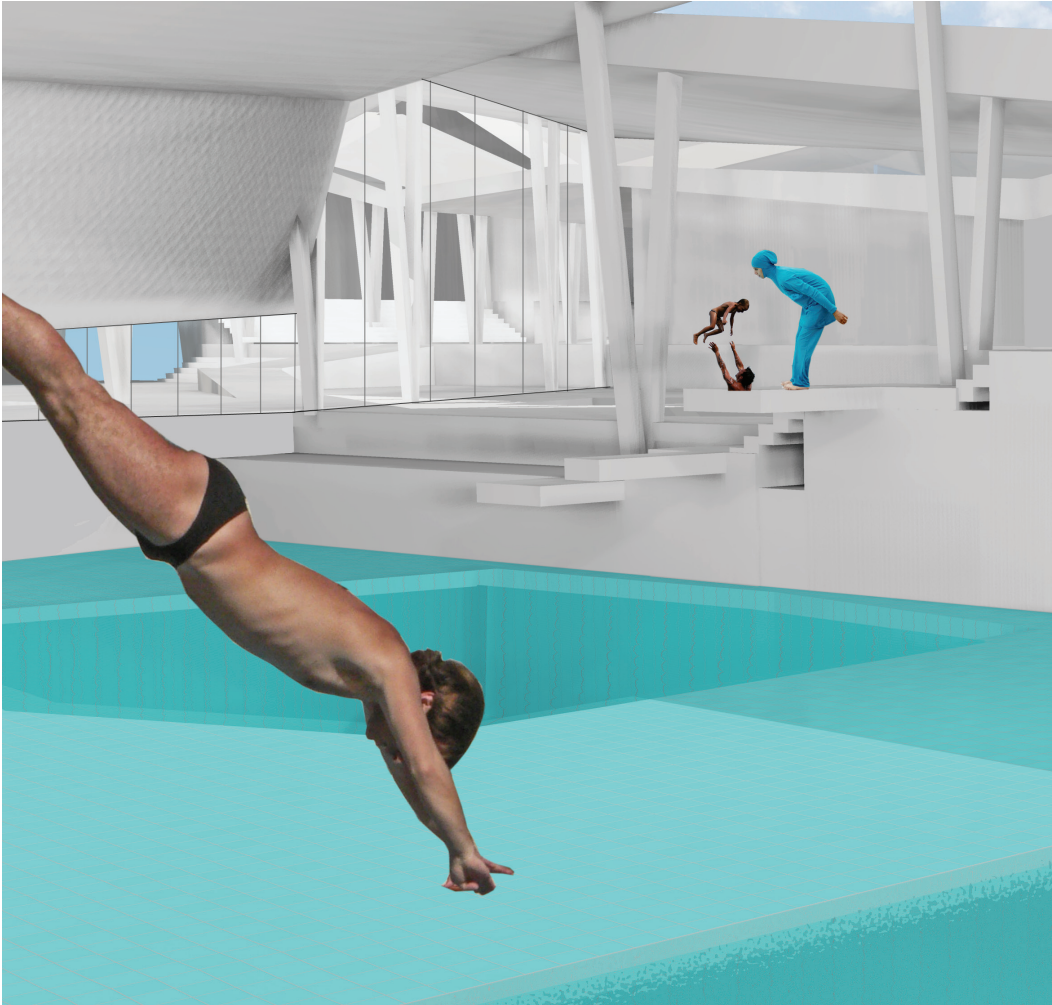

Julkisivuote ja rakenneleikkaus piazzan ja kylpylän kattoratkaisusta 1:100. Katolappeet koostuvat riittävän suurista liimapuupalkeista(1.)(kokoluokka 400x800). Liimapuupalkit ovat taivutettu oikeaan muotoonsa. Palkkien alapinta on verhoiltu alakattopanelilla(3.), joka tekee levymäisen vaikutelman rakenteesta sisätiloihin. Palkkien yläosaan on kiinnitetty lämmöneriste(2.) ja sen päällä oleva kattorakenne on sama kuin edellisen sivun rakenneleikkauksessa esitetty. Kattorakenne tukeutuu pääosin pilarikimppuihin(4.). Kuvan yläosassa näkyy osa katonlappeiden väliin jäävästä lasipinnasta(5.), josta tulee valoa rakennuksen keskelle.

Valon suhde liikuntapaikkaan

Valo vaikuttaa ihmisiin, sen seurauksena ihmiset kokevat olonsa energisemmiksi ja jaksavat paremmin. Valo lisää paikan viihtyvyyttä. Liikkumispaikassa auringonvalosta voi olla sekä haittaa että hyötyä. Auringon valo voi heijastua pintoihin ja pinnoista siten, että se häikäisee liikkujaa. Esimerkiksi pelitilanteessa häikäisy voi olla haitallista ja estää pelaajia näkemästä toisiaan tai pelivälinettä. Vesi heijastaa valoa myös voimakkaasti ja saattaa aiheuttaa tilanteita, jossa häikäisy estää veden läheisyydessä liikkujaa näkemästä reunoja tai pinnan vaihteluita. Liikuntapaikka tulee olla suunniteltu siten, että heijastukset eivät aiheuta vaaratilanteita ja tasoterot ja altaanreunat erottuvat selkeästi toisistaan häikäisystä huolimatta.

Diplomityössäni auringon valolla on erilainen merkitys eri tiloissa. Uimahalliosan päällä olevan kumpuilevan katon ansiosta luonnon valoa on mahdollista saada hallin keskelle. Katon muoto mahdollistaa ikkunapintojen sijoittamisen myös muualle kuin ulkoseiniin. Katonlappeet mutkittelevat eri rytmissä keskenään ja niiden kohtauspintojen väliin jäävään osaan on sijoitettu lasipintoja. Uimahallin ja aulatilán valaistus riippuu siis osittain auringon kierrosta ja auringon valon määrästä. Toisaalta vaihtelevat valaistusolosuhteet tiloissa luovat liikkujille erilaisia tunnelmia. Jäähalliosan kattomaailma on tasaisempi, eikä katon kautta tule valoa kentälle. Jäähalli vaatii tasaista valaistusta ilman häikäisyä, joka on hallittavissa ainoastaan keinovaloilta. Tällöin koko urheilurakennuksessa on valaistusolosuhteiltaan kaksi täysin päinvastaista liikkumisympäristöä.

Näkymäkuva diplomityön allasosastolta

8. Kilpailuun osallistuneet työt:

Kilpailu Bad- och isanläggning till Angered käytiin keväällä 2009. Työt piti luovuttaa kesäkuun alussa muutama viikko sen jälkeen, kun olin saanut kilpailuun liittyvät materiaalit kilpailunjärjestäjiltä. Kilpailuun osallistui kuusi kutsuttua toimistoa. Kilpailu ratkaistiin syksyllä 2009 ja kilpailun voitti ehdotus Well. Aloitin oman projektini kesällä 2009. Olen myös esitellyt omat lähtöideani ja toimintakaavioni työnohjaajalleni Professori Hannu Tikalle ennen kilpailuehdotusten julkistamista.

Seuraavassa esittelen omia arvioita osallistuneista töistä. Monessa työssä liikuntatilat on sijoitettu samoin kuin omassa työssäni. Jäähalli on nykyisen rakennuksen kaakkoispuolella ja kylpyläosasto koillispuolella avautuen maisemaan. Suurimmassa osassa töistä oli myös sisäänkäynti samassa kohdassa, johon omani olen sijoittanut.

Ehdotus 0-34 grader on pohjasuunnittelultaan napakka ja taloudellinen, yhtään ylimääräisiä neliöitä ei ole tuhlatu. Pukuhuoneet ovat sisääntulon ja kylpylän välissä käytännöllisesti, jolloin pukutiloihin pääsee helposti ja sieltä on suora yhteys allasosastolle. Samanlainen kaavio toistuu myös työssä Chili.

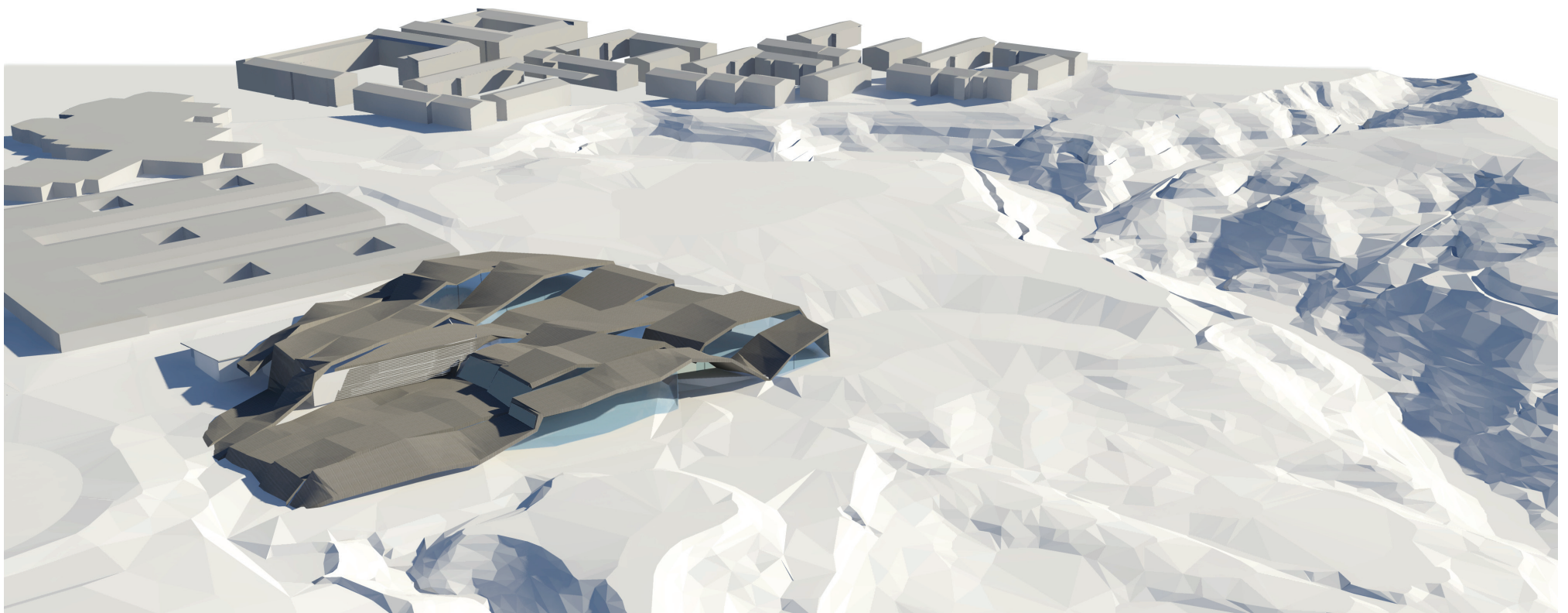
Badis on terävämuotoinen sekä pohjasuunnittelun osalta, että samaa ideaa on toistettu myös julkisivujen suunnittelussa. Silti kokonaisilme muistuttaa varsin laatikkomaista kokonaisuutta. Tässä työssä myös nykyinen rakennus on kuorutettu saman julkisivukäsittelyn sisään.

Työ Chili oli mielestäni heikotasoisin. Arkkitehtuurissa oli omasta mielestäni viitteitä 80-luvun arkkitehtuurista. Rakennuksessa on kaarevia ja teräviä muotoja. Tuntuu, että yhteen työhön on laitettu kaikki ideat. Planssit ovat tukkoiset ja julkisivut muistuttivat 70-luvun laatikkotaloja. Näkymäkuvista tulee kuitenkin hienoja tunnelmia.

Isvatten työstä on vaikea saada käsitystä planssien perusteella. Kuvat ovat kaaviomaiset ja kokonaisuus jää mielestäni sekavaksi.

Samband oli ainoa ehdotus, jossa rakennus kiertää u-maisesti nykyisen rakennuksen ympärillä. Kattomuoto koostuu sahamaisista kolmioista, joka on voimakas arkkitehtoninen elementti.

Voittanut ehdotus Well on omasta mielestäni myös paras. Tämä työ on selkeä, tosin aika kaaviomainen myös pohjaratkaisultaan. Tilojen tunnelmat on tavoitettu kivasti.

Näkymäkuva suunnittelualueesta ja ehdotuksesta sijoitettuna tontille

9. Yhteenveto

Työni henkilökohtaiset lähtökohdat ovat tuoneet lisämielenkiintoa suunnittelutehtävään. Tavoitteena luoda paikkakunnalle maamerkki, joka nostaa keskustan imagoa ja, jossa ihmiset viihtyvät ja kohtaavat toisiaan helpommin, on vähintäänkin haastava.

Arkkitehtoninen idea kumpuilevasta kattomaailmasta on lähtöisin paikasta, johon rakennus sijoittuu. Arkkitehtuurilla olen mielestäni pystynyt vastaamaan molempiin itselleni asettamiin haasteisiin. Rakennus erottuu selkeästi kaupunkikuvasta poikkeavan muotonsa ansiosta, vaikka katon korkomaaailma pysyy hillityn matalana ja samankorkuisena lähirakennuksiin nähden. Toisaalta rakennuksen yhteyteen sekä sisä- että ulkotiloihin olen suunnitellut monia erityyppisiä ja - kokoisia kohtaamispaikkoja, joissa ihmiset voivat tavata toisiaan ja viettää aikaa.

Työn erityispiirteenä on myös rakennuksen sijainti Ruotsissa. Oma lisänsä työn tekemisessä on ollut tutustua ruotsalaiseen kilpailukäytäntöön ja ruotsinkieliseen kilpailuohjelmaan. Käsitteet ja tilojen nimet olen kääntänyt ja tulkinut vapaasti.

Työssäni olen pyrkinyt huomioimaan kaikkia tilojen erityissuunnittelua vaativia ihmisryhmiä. Kilpailuun osallistuneihin töihin verrattuna oma ehdotukseni on varsin lennokas ja monimuotoinen, tosin myös varmasti kallein ratkaisu. Uskoisin kuitenkin, että omiin lähtökohtiini ja tavoitteisiini nähden olen onnistunut luomaan tiloja, joissa ihmiset viihtyvät ja voivat liikuntaharrastuksensa parissa nauttia myös ympäristöstään ja toisten ihmisten kohtaamisista.

10. Lähdeluettelo:

Ahojärvi, R. 2008. Liikunta maahanmuuttajien elämässä. Pro Gradu –tutkielma, Jyväskylän Yliopisto, Liikuntapedagogiikan laitos.

Fogelholm, M & Vuori, I. 2006. Terveysliikunta. Helsinki: Duodecim UKK-instituutti.

Higabgrubben, 2009. Program för inbjuden arkitektävling för Angereds bad- on isanläggning liite 1, Idrott och Förening. Göteborg

Higabgrubben, 2009. Program för inbjuden arkitektävling för Angereds bad- on isanläggning liite2, Lokalprogram. Göteborg

Higabgrubben, 2009. Program för inbjuden arkitektävling för Angereds bad- on isanläggning liite 3, Sambandsschema. Göteborg

Karimäki, A. 1999. Äänekosken uimahallin sosiaaliset vaikutukset. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto

Keating, W.D. & Kruholz, N. 2000. Neighbourhood Planning. Journal of Planning Education and Research. Cleveland.

Konya, A. Sports buildings. 1986. London: Architectural Press.

Kraepelin-Strid, E. 2006. Simma och försvinna..... En studie av läroplaner samt elevers och lärarers uppfattningar om simmkunnet och behovet av att kunna simma. Fördjupningskurs i pedagogik, Lärarhögskola i Stockholm.

Lagus, P. 1981. Liikuntasuunnittelu. Helsinki: Valtion painatuskeskus

Ojanen, M. 2001. Liiku oikein, voi hyvin. Liikunnan merkitys hyvinvoinnille. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura.

Perrin, G.A. 1980. Sports Halls & Swimming Pools, A design and briefing guide. Beccles: William Clowes Ltd.

Riekkinen, M. 2004. Kylpyläpalveluiden nykytila Suomessa. Opinnäytetyö matkailu-, ravitsemus- ja talousala, Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.

Suomi, K. 2000. Liikuntapalvelut ja kansalaisten tasa-arvo. Rauma: Lainet Oy.

Uimahallien käyttö- ja saneeraustutkimus. 1993. Opetusministeriön liikuntapaikkajulkaisu 42. Helsinki.

Uimahallitoimikunnan mietintö. 1978. Opetusministeriö. Komitea mietintö. 1977: 55. Helsinki: Valtion Painatuskeskus.

Vesanen, A. Paukkunen, L. & Olin, K. 1983. Uimahalli sosiaalisena palvelulaitosena. Tutkimuksia, Jyväskylän Yliopisto, Liikuntasuunnittelun laitos.

Vison Angered- Angered till ett tillväxtperspektiv. Ett stadsutvecklingsarbete i samverkan mellan SDN Gunnared och SDN Lärjedalen. 2008. Göteborg.

Vuorenjuuri, M. 1967. Sauna kautta aikojen. Helsinki: Otava.

Internet-lähteet:

Heikura, P.T. 2003. Rooman kylpylöiden nousu ja tuho. Tieteessä tapahtuu nro 3. noudettu 22.2.2010. http://fi.wikipedia.org/wiki/Antiikin_Rooman_tekniikka#Kylpyl.C3.A4t

HS.digilehti. 14.11.1998. Uimakeskusta avaa ovensa vappuna. Noudettu 21.2.2010. [http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/Uimakeskus+avaa+ovensu+vappuna/HS981114SI1SP012t?free=Mäkelänrinteen%20uimakeskus%20suomen%20suurin&date=null&advancedSearch=1&depa=U](http://www.hs.fi/arkisto/artikkeli/Uimakeskus+avaa+ovensu+vappuna/HS981114SI1SP012t?free=Mäkelänrinteen%20uimakeskus%20suomen%20suurin&date=null&advancedSearch=1&depa=Urheilu)

Landström, R. 2007. Maamme ensimmäinen jäähalli. Elävä arkisto. Noudettu 16.10.2009. <http://yle.fi/elavaarkisto/?s=s&g=3&ag=21&t=&a=3312>

Liikuntavirasto. 2010. Helsingin kaupunki. Noudettu 18.10.2009. http://www.hel.fi/wps/portal/Liikuntavirasto/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/Liv/fi/Liikuntapaikat/Uimahallit/Yrj_nkadun+uimahalli

Lyytinen, H. 2003. Pyynikin Uimahalli rakennushistoriaselvitys. Noudettu 20.2.2010. http://www.tampere.fi/tiedostot/5DqzBhnO1/pyynikin_uimahalli_rakennushistoriaselvitys.pdf

Nystrom, P. 2008. Helsingin Sanomat. Elektroninen lehti. Noudettu 20.2.2010. <http://www.hs.fi/urheilu/artikkeli/Perunavarastosta+olympianäyttämöksi/1135237743255>

Ratschinski, M. 2010. Urheilu on pala jyväskyläläistä historiaa. Noudettu 18.10.2009.

<http://www.jyvaskyla.fi/liikunta/hallinto/historiaa>

Wikenstahl, T. 2009. Fritek.com. Bad förr nu och framtiden. Noudettu 21.2.2010 <http://www.fritek.se/Artiklar/Artikelarkiv-2/Bad-forr-nu-och-i-framtiden/>

Suomen jääkiekkomuseo, noudettu 22.2.2010 <http://www.tampere.fi/jaakiekkomuseo/historiaa.htm>

Wikipedia, noudettu 23.7.2009 <http://sv.wikipedia.org/wiki/Angered>

Muut: (Kilpailuehdotukset)

Liljevall Arktekter AB, Chili

Kanozi Arkitekter AB, Badis

White Arktekter AB, Samband

Erséus Arkitekter AB, Well

BB Arkitekter AB, 0-34 grader

Arkitektbyrån AB, Isvatten

(haastattelut):

Kumpulainen Paavo, Kirvesmies

Lehtinen Rauno, Hallimestari

Suomi Kimmo, Liikuntasuunnittelun Professori, Jyväskylän Yliopisto

(valokuvat):

Mainittu kuvan yhteydessä

Kiitos:

Niklas Kronberg

Maija Niemelä

Heimo Paukkunen

Tarja Pennanen

öiti

LIIKUNTA JA KOHTAAMISKESKUS

KULTTUURI JA KOULUTS

LIIKENNE

KAUPPA JA TOIMISTO

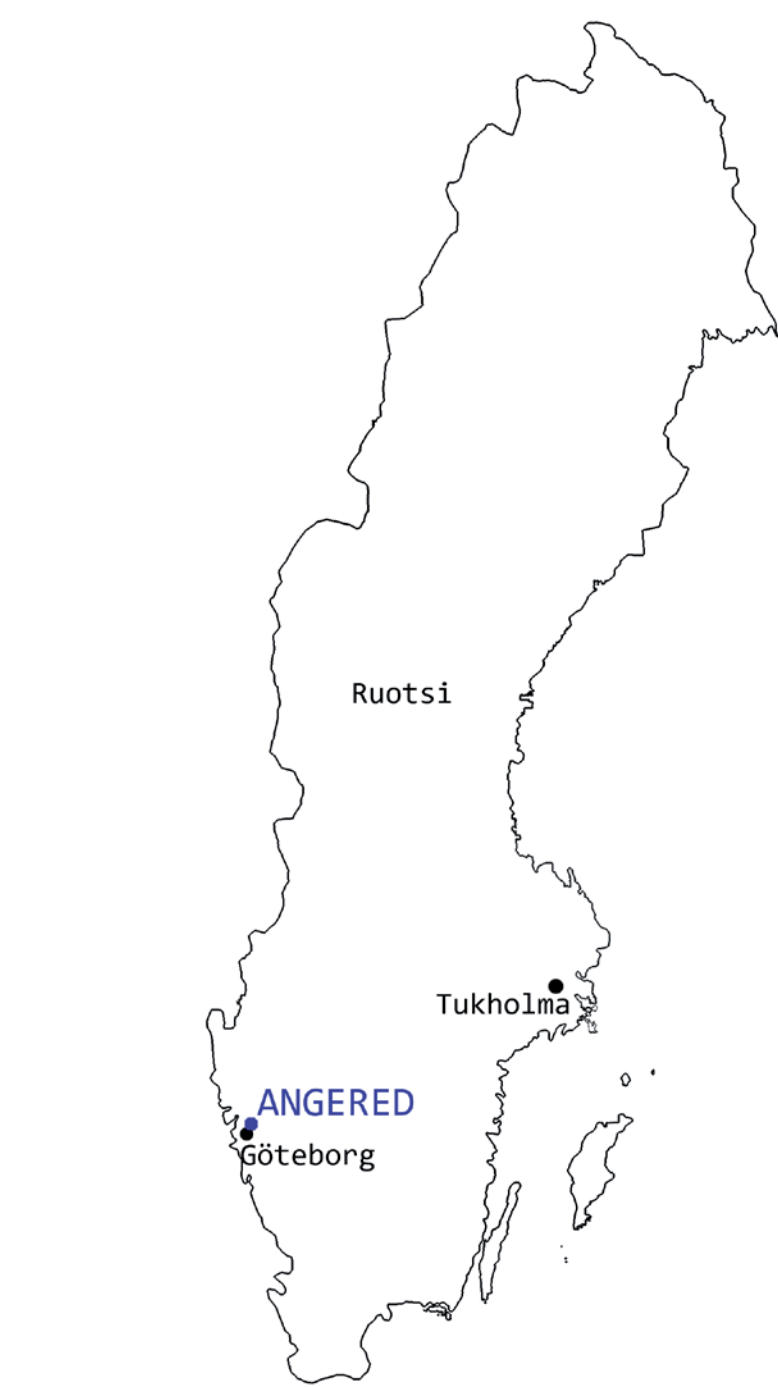
LUONTO

ASUMINEN

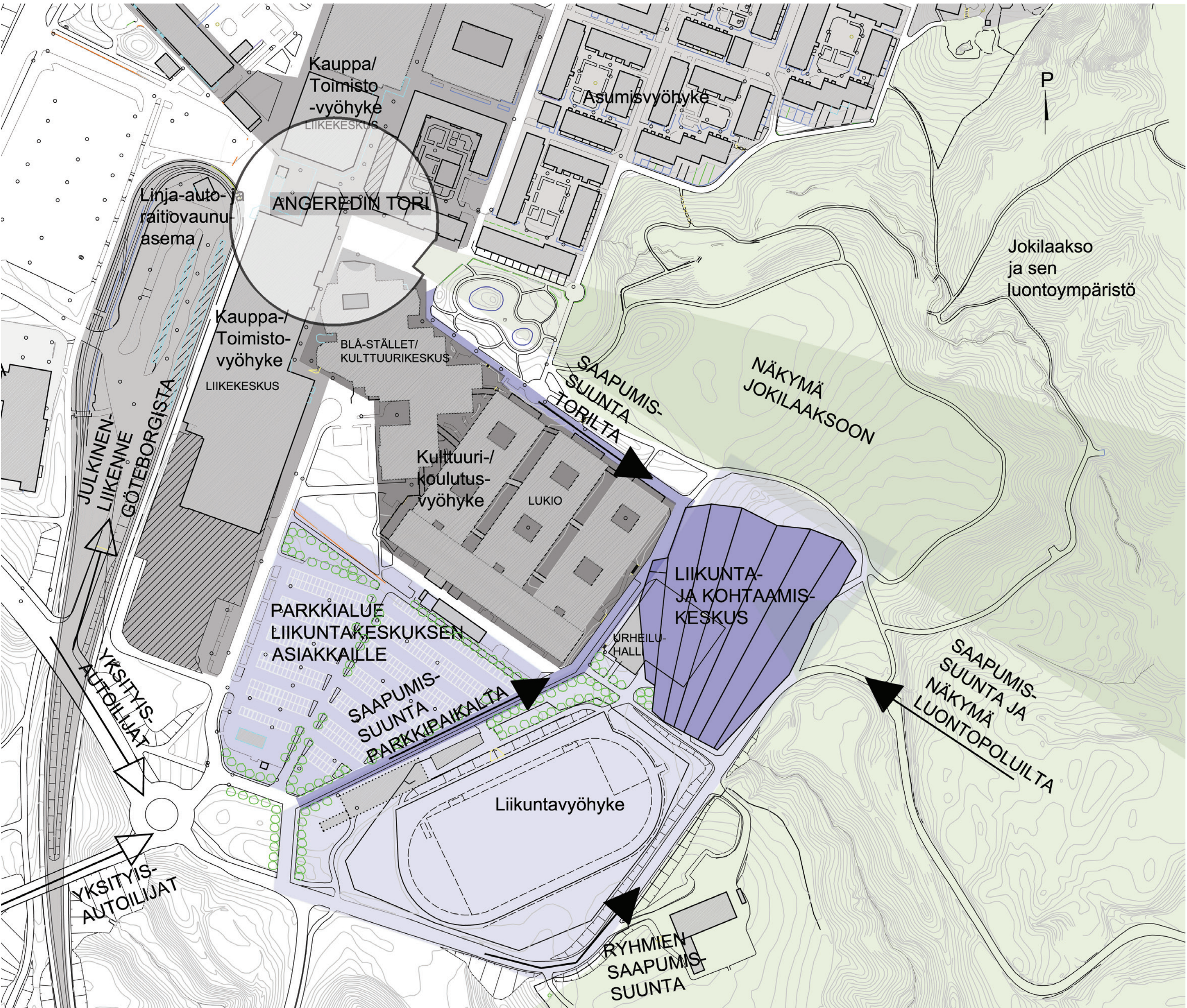
PARKKITALUE

LIIKUNTA

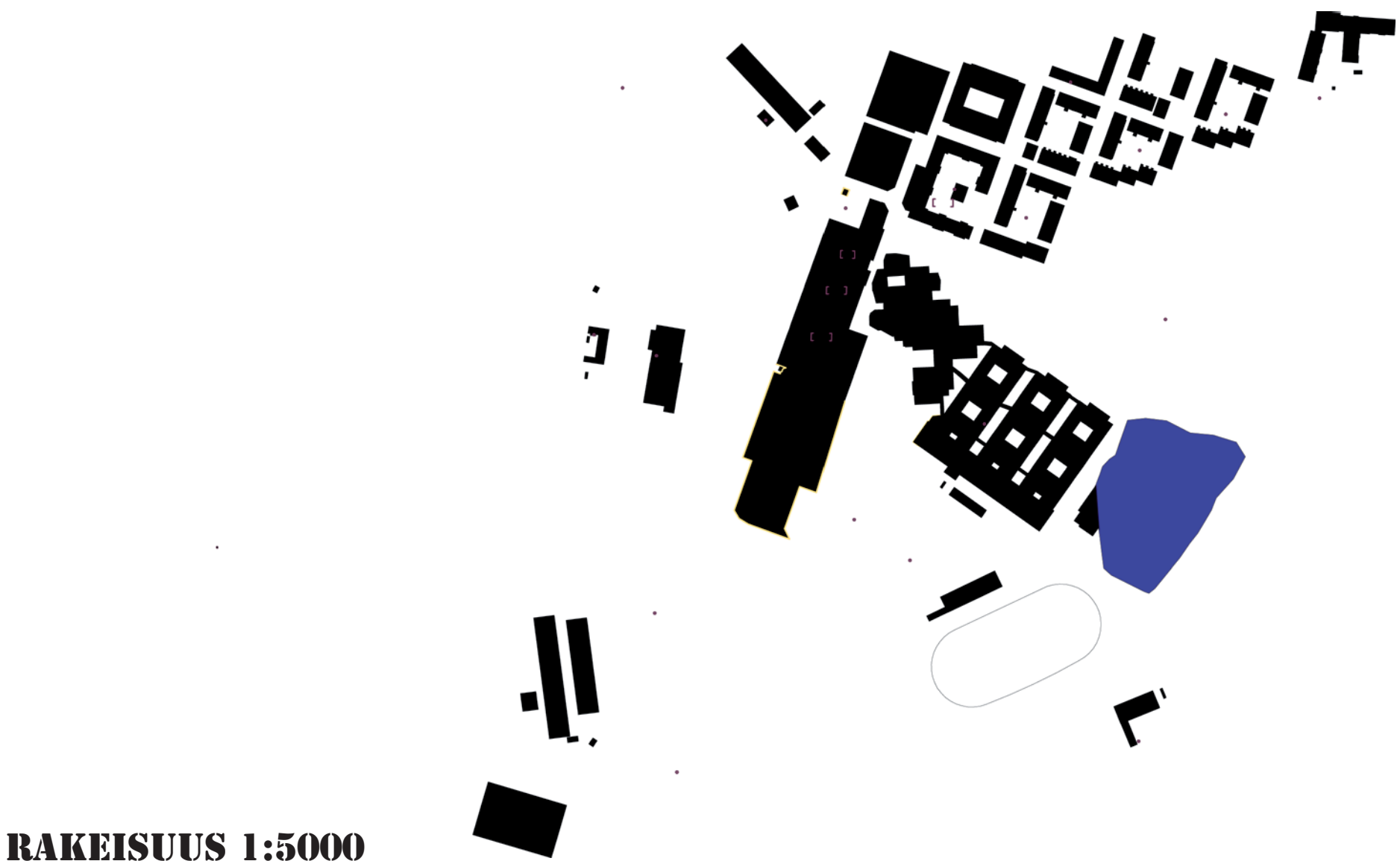
ALUEPIIRUSTUKSEN VÄRIKOODIT

RUOTSIN KARTTA

ALUEPIIRUSTUS 1:2000

RAKEISUUS 1:5000

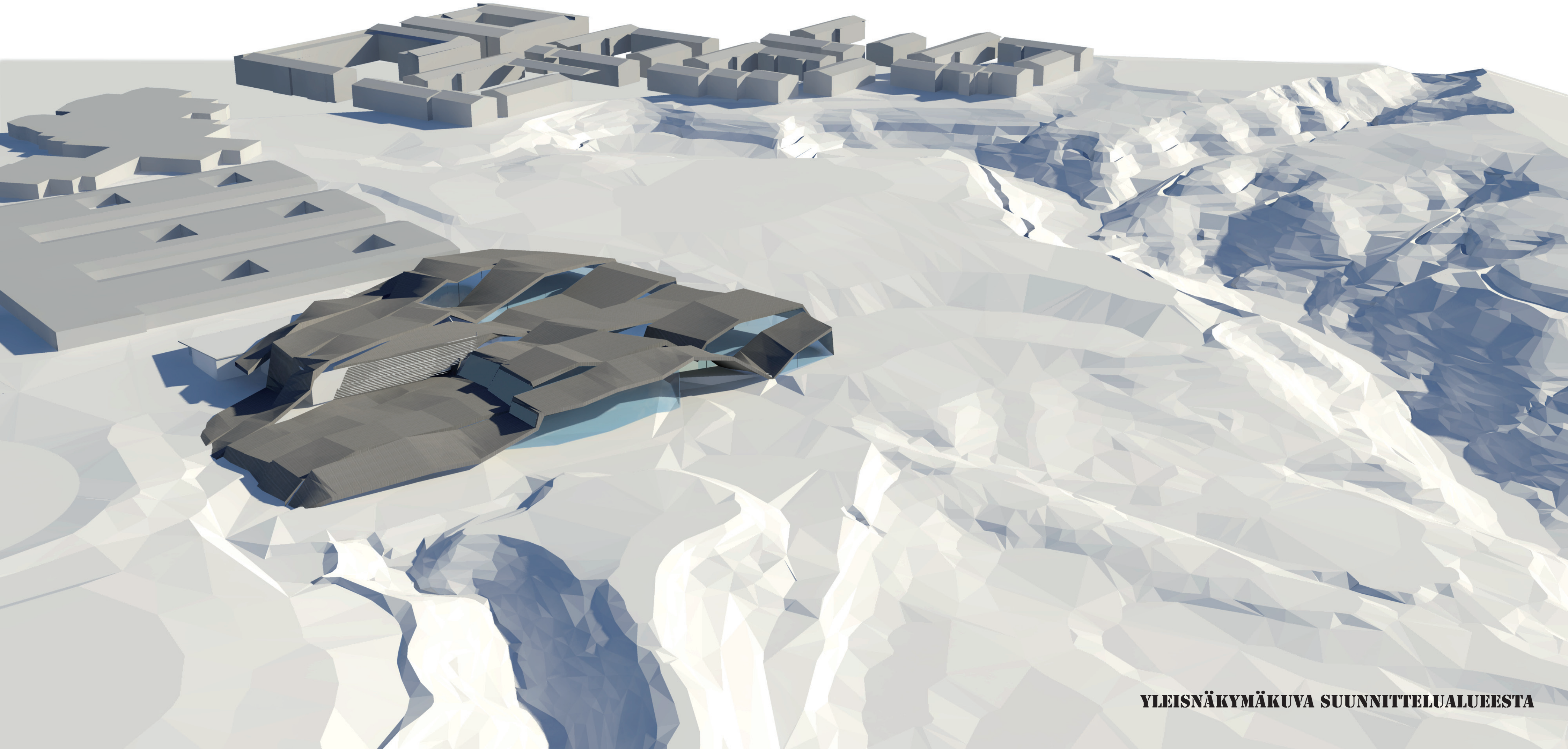
Diplomityönäni olen suunnitellut liikkumis- ja kohtaamiskeskuksen. Suunnittelualue sijaitsee Ruotsissa Göteborgin kaupungin alueella, Angeredissa. Angered on 60-luvulla rakentunut lähiö, jonka pahamaineista mainetta on viime aikoina alettu kovasti kehittää. Uusi liikuntakeskus tulee sijaitsemaan aivan Angeredin keskustassa. Angeredin keskusta on jakautunut toimintojensa puolesta eri alueisiin(aluepiirustus), ja uusi liikuntakeskus sijaitsee Liikuntavyöhykkeellä kauniin luontomaiseman ja keskustan välissä. Aluepiirustuksessa on myös osoitettu suunnat, joista rakennukseen saavutaan. Pääsisäänkäynti on rakennuksen koillispuolella keskellä julkisivua. Suunnittelualueella sijaitsee tällä hetkellä 80-luvulla rakennettu palloiluhalli, joka tulee säilyttää. Nykyinen rakennus on nivottu yhteen uuden rakennusmassan kanssa, Arkkitehtoninen ideani lähtee maastosta, joka avautuu tontilta, jonne uudisrakennus on sijoitettu. Taipuilevan kattomuodon ansiosta saa luonnon valoa katonlappaiden välistä rakennuksen keskelle.

DIPLOMITTYÖ LIKKUMISYMPÄRISTÖ KOHTAAMISPAIKKANA

Laura Kronberg

TTY, Arkkitehtuurin laitos

24.3.2010

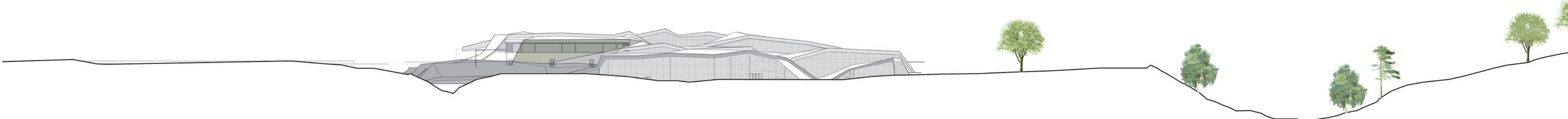

YLEISNÄKYMÄKUVA SUUNNITTELUALUEESTA

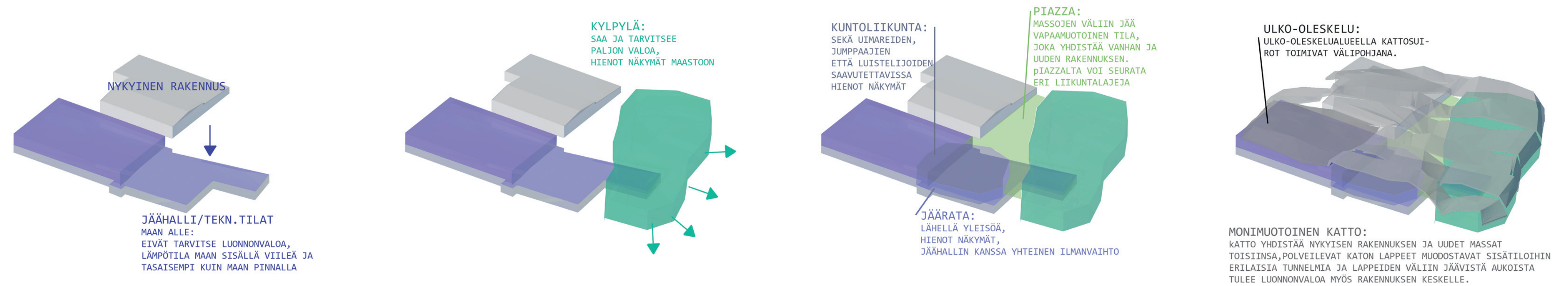
Uudessa liikuntarakennuksessa on kylpylä, jääharena, luistelurata, jumppa- ja puntti- salit sekä erillinen rentoutusosasto. Kaikkien toimintojen välissä on viihtymispiazza, jonka varrelle toiminnot on koottu. Liikunnallisten aktiviteettien lisäksi voi myös nauttia piazzalla toisten ihmisten seurasta ja seurata muita liikuntalajeja. Kylpylä on jakautunut kolmeen osioon, harjoitusosio, lastenosio ja nuoris- osio. Nämä alueet on erotettu toisistaan tasoeroilla kuitenkin esteettömyys huomioiden. Ylimmällä tasolla on Puntti- ja jumppasalit. Ne on sijoitettu keskeisesti sekä jäähallissa harjoitteleville, että kylpylässä oleville. Luistelurata on jumppatason alapuolella. Sinne avautuu myös kaunis maisema isoista kaakkoispuolen ikkunoista. Rakennus on suunniteltu kohtaamispaikaksi, jossa ihmiset voivat tavata toisiaan. Tilojen lomassa on pienempiä tiloja, joissa voi rau- hassa oleskella.

ASEMAPIIRUSTUS 1:1000

ALUELEIKKAUS 1:1000

DIPLOMITTYÖ LIUKKUNISYMPARIKSTO KOHTAAMISPAIKKANA

PERIAATE RAKENNUKSEN MASSOITTELUSTA

LEIKKAUS A-A 1:300

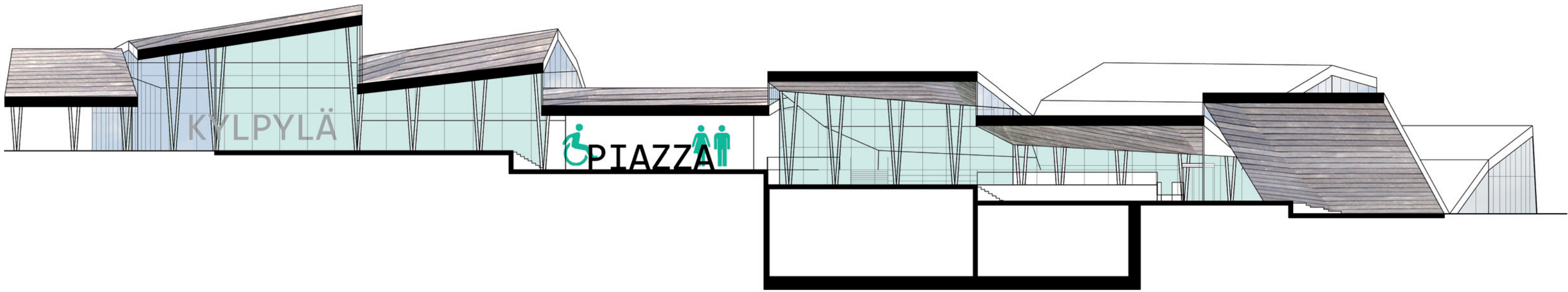
POHJAPIIRUSTUS 1:300 1.KRS

POHJAPIIRUSTUS 1:300 (PIENI KUVA VASEMMALLA) LUISTELIJOIDEN PUKUTILAT

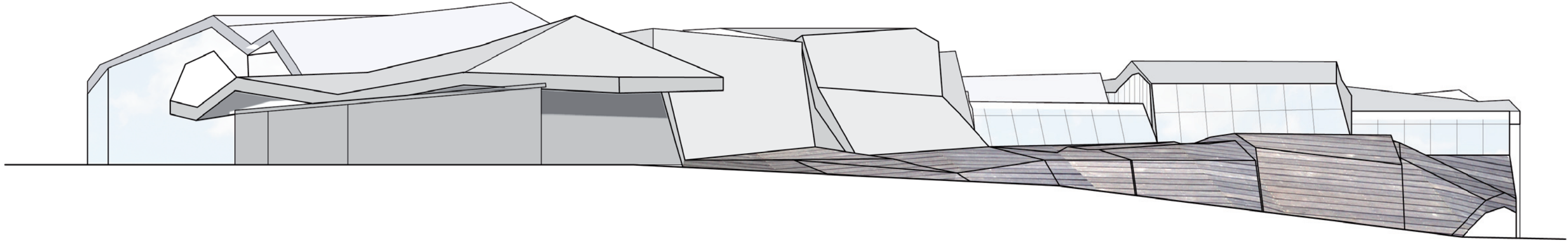
DIPLOMITTYÖ LUKKUMISYMPARISTO KOHTAAMISPAIKKANA

NÄKYMKUVA PIAZZALTA

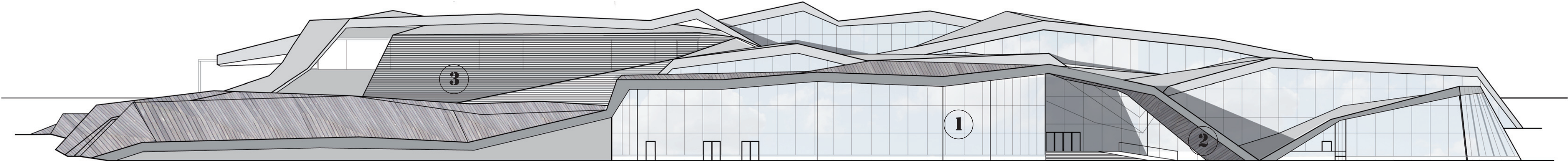
LEIKKAUS B-B 1:300

JULKISIVU LOUNAASEEN 1:300

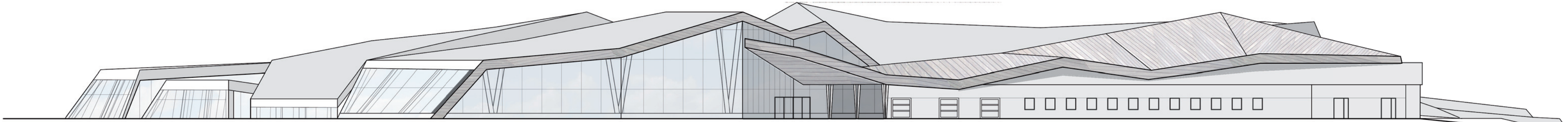

JULKISIVU KOILLISEEN 1:300

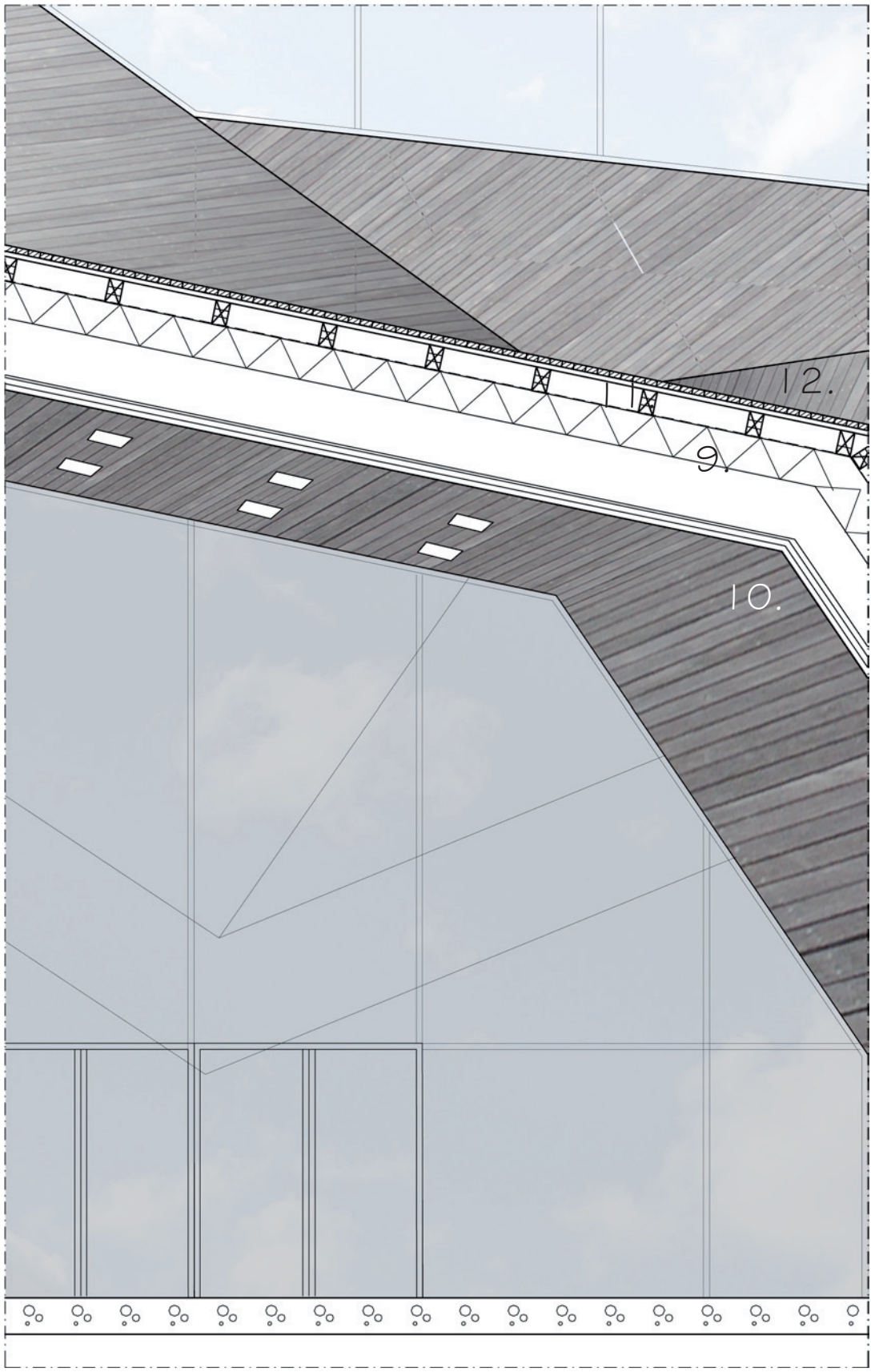
JULKISIVU KAAKKOON 1:300

- 1. Lasi
- 2. Puukomposiittilauta
- 3. Puurima

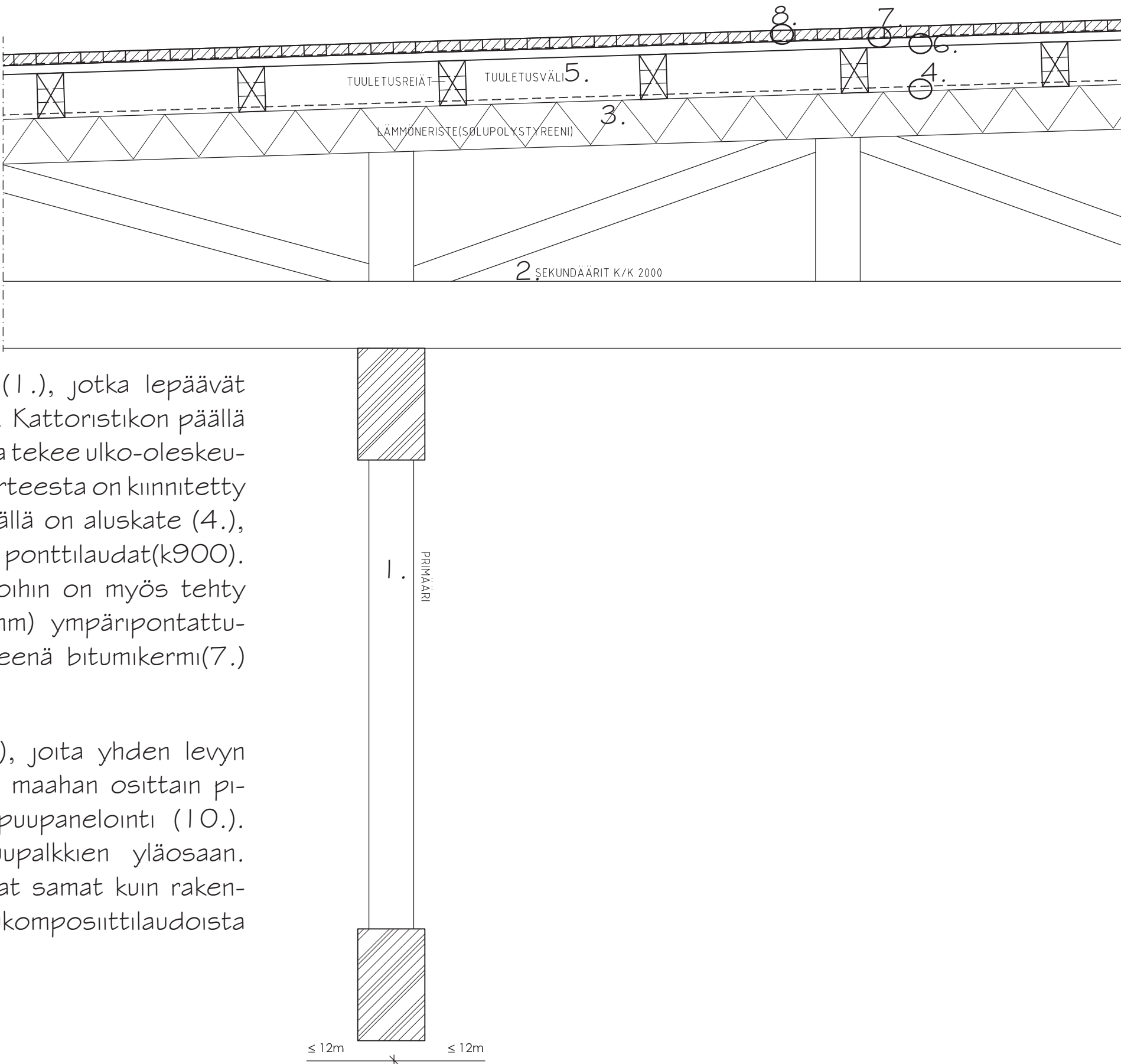

JULKISIVU LUOTEESEEN 1:300

DIPLOMITTYÖ LUUKKUNISYMPARIKSTO KOITVAANTISPAIKKANA

RAKENNELEIKKAUS/ JULKISIVUOTE 1:50

RAKENNELEIKKAUS 1:20 JÄÄHALLINKATON/ KÄVELYKATON KOHDALTA